
RMK Tartu- Valga külastusala

Külastuskorralduskava
2020-2029

Riigimetsa Majandamise Keskus
Külastuskorraldusosakond

Sisukord

Sissejuhatus	3
Kasutatavad mõisted	5
1. Ala kirjeldus	6
2. Maaomand ja majandamise üldised põhimõtted	11
3. Regulaarselt läbiviidavad seired ja uuringud.....	22
3.1. Külastajauuring.....	22
3.2. Külastusmahu seire.....	24
3.3. Külastusobjektide seisundi seire	25
3.4. Ressursi seire	27
4. Eesmärgid ja tegevussuunad	28
5. Tsoneerimine.....	31
6. Loodusteadlikkuse edendamine ja teabe jagamine	32
7. Hooldus ja rekonstrueerimine	35

Sissejuhatus

Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) külastuskorraldusosakonna põhiülesandeks on kaitse- ja puhkealadel mitmekülgsete rekreatsioonivõimaluste loomine, nendel külastuse suunamine ning metsa- ja kaitseväärtuste tutvustamine ja selle kaudu looduskeskkonna kaitsmine ning elanikkonna väärtushinnangute kujundamine.

RMK arengukava 2015-2020 on seadnud RMK külastuskorraldusosakonnale eesmärgiks aastaks 2020 2,5 miljonit külastuskorda aastas. Külastuskordade suurenemise eelduseks on külastajate vastuvõtmiseks ja loodusväärtuste säilitamiseks loodud taristu korrasolek, taristu vastavus külastajate vajadustele ja ootustele ning külastusobjektide omavaheline sidusus.

Seatud eesmärkide täitmiseks on RMK külastuskorraldusosakonnal kolm tegevussuunda: puhke- ja kaitsealade külastuskorraldusliku taristu kavandamine, rajamine ja majandamine, säästlike looduskasutushoiakute kujundamine, külastajate teavitamine ja kasutuse suunamine puhke- ja kaitsealadel.

Eesmärkide täitmiseks koostatakse külastuskorralduskavad, mis on puhke- ja kaitsealade olemusest lähtuv ning külastusobjektide külastuskorralduslikke arenguid ning majandamislahendeid käsitlev, samuti alade väärtuste kaitset korraldav dokument. Külastuskorralduskavad koostatakse külastusaladele. RMK külastusalana käsitletakse lähestikku asuvaid ja ühtselt majandatavaid RMK poolt hallatavaid külastusobjekte puhke- ja kaitsealadel. Külastuskorralduskava koostatakse tuginedes seiretele, uuringutele ja alade arengut puudutavatele dokumentidele. Kava koostatakse arvestades eelneva perioodi kavade elluviimise käiku, samuti muutusi toimimiskeskkonnas.

Kava koostamise käigus viidi läbi SWOT analüüsid, sõnastati alade tugevustest ja võimalustest lähtuvad profiilid, analüüsiti loodusväärtuste eksponeerimist ja vastavaid arengusuundi, kaardistati objektide juurdepääsuteed ning kavandati analüüsile tuginevad, arengusuundadest ja laekunud sisendinfost lähtuvad tegevused. Tegevuste kavandamisel on arvestatud muutustega toimimiskeskkonnas, seal hulgas võimaliku ressursi muutusega tulenevalt EU rahastuse vähenemisest.

Selleks, et tagada looduses liikumist suunava teenuse ühtne, kvaliteetne ja stabiilne tase, lähtutakse külastuskorralduskavade koostamisel järgmistest üldistest põhimõtetest:

- Lähtuda üldiste arengusuundade määratlemisel analüüsi käigus sõnastatud eesmärkidest.
- Alade eristumiseks ja identiteedi tugevdamiseks lähtuda tegevuste planeerimisel defineeritud alakesksetest profiilidest.
- Kaitsealadel tegevuste planeerimisel tagada kaitseväärtuste säilimine. Kaitseväärtuste tutvustamine toimub põhimõttel, et esitlemisväärne väärtus tuleb esitleda võimalikult vähestes, kuid samas selleks kõige paremini sobivates kohtades.
- Keskenduda taristu analüüsile, analüüsi käigus selgunud prioriteetsete külastusobjektide arendamisele, objektide sidususele ja samaaegselt jätkata taristu optimeerimisega. Kõrge prioriteediga on külastusobjektid, mida seob Eestit läbiv RMK matkatee.
- Taristu arendamisel arvestada erinevate külastajagruppide vajadustega, sh. parandada erivajadustega külastajate ligipääsu, kus see on looduslikest tingimustest tulenevalt võimalik.
- Jätkata seirete ja uuringute läbiviimist, saadud teabe analüüsimist ning rakendamist külastuskorralduslike tegevuste planeerimisel.
- Tagada taristu kvaliteedi hoidmiseks, tõstmiseks ja ühtlustamiseks kvaliteetne rekonstrueerimine ja rekonstrueerimistöödel püsivate lahenduste kasutamine, süsteemne ja regulaarne hooldustöö ning objektidega seotud teede ja parkimisvõimaluste korrashoid.
- Jätkata erinevate teavituskanalite kaudu süsteemset ja põhjalikku teavitustööd külastajate suunamiseks ning nende teadlikkuse tõstmist käitumismustrite mõjutamiseks.

Käesolev Tartu-Valga külastusala külastuskorralduskava hõlmab endas Kiidjärve-Kooraste puhkeala, Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosa, Otepää looduspargi, Alam-Pedja looduskaitseala ja Peipsiveere looduskaitseala RMK külastuskorralduslikku tegevust. Tulenevalt nimetatud alade geograafilisest paiknemisest ja eriilmelisusest, käsitletakse alasid ühes kavas, tagamaks võimalikult mitmekülgsed külastusvõimalused, head teavitamislahendid ja ühtne ning ressursisäästlik majandamine.

Tartu-Valga külastusala külastuskorralduskava on koostatakse 10 aastaks. Külastuskorralduskava ajakohasust hinnatakse iga-aastaselt ja olulisemate muutuste korral toimub kava ajakohastamine.

Kasutatavad mõisted

RMK külastuskorraldus – igaüheõigusel põhineva looduses liikumise süsteemi loomine ja haldamine puhke- ja kaitsealadel ning elanikkonna loodusteadlikkuse ja -hoidlikkuse tõstmine teavitamise ja loodusharidustegevuse kaudu.

Külastusala – erinevaid puhke- ja kaitsealasid ühendav RMK külastuskorraldusliku majandamise üksus.

Puhkeala – erinevatel kaitsealadel ja RMK majandusmetsas asuvate külastusobjektide kogum.

Kaitseala – on inimtegevusest puutumatuna hoitav või erinõuete kohaselt kasutatav ala, kus säilitatakse, kaitstakse, taastatakse, uuritakse või tutvustatakse loodust. Kaitsealad on rahvuspargid, looduskaitsealad, maastikukaitsealad.

Taristu - maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunavate külastusobjektide kogum.

Külastusobjekt - maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunav külastuskorralduslike ehitiste ja metsamööbli kogum, mis on dokumenteeritud ning vastab kehtestatud nõuetele.

Tsoneerimine – RMK külastuskorraldusosakonna külastusobjektide majandamiseks vajalike alade määratlemine teenindus- huvi- ja varutsoonideks.

KAH alad - kõrgendatud avaliku huviga alad.

KKO KAH- RMK maakasutusliku eesmärgiga „Looduses liikumise korraldamine“ seotud KAH alad.

1. Ala kirjeldus

Tartu-Valga külastusala paikneb Jõgeva, Viljandi, Tartu, Põlva ja Valga maakonna territooriumil, hõlmab endas Kiidjärve-Kooraste puhkeala, Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosa, Otepää loodusparki, Alam-Pedja looduskaitseala ja Peipsiveere looduskaitseala (Joonis 1).

Joonis 1. Tartu-Valga külastusala paiknemine.

Külastusala territoorium on valdavalt hajaasustusega, ala ühendavaks lüliks on Eesti suuruselt teine linn – Tartu. Mitmekesine maastik kahel pool Emajõe, laiuvad luhad ja soolad, metsamassiivid, veesilmad kuplite vahel ning rabalaigud. Ala iseloomustab vaheldusrikaste ja eriilmeliste kaitsealade rohkus põimituna ümber majandusmetsade, mis omakorda loob mitmekülgsemad rekreatsioonivõimalused.

Kogu puhkealast moodustavad suurema osa männimetsad, heaboniteedilised seene- ja marjametsad ning soolad. Suuremad märgalad asuvad Peipsiveere ja Alam-Pedja looduskaitsealadel. Maastik sisaldab endas veel suuri deltasoostikke, lamminiite, kõrgeid männimetsi ja ka mosaiikseid järvede, ürgorgude ja heinamaadega vahelduvaid maalappe.

Samuti on fauna spekter väga lai ja kohata võib alates selgrootutest (näiteks Kiidjärve kuklasterajal) kuni suurkiskjateni (Alam-Pedjal looduskaitsealal). Samuti on ala oluline linnustiku läbirändel ja pesitsusel.

Maastiku rekreatiivse kasutuse hõlbustamiseks, maastiku kaitseks, kasutuse suunamiseks ja tutvustamiseks on Kiidjärve-Kooraste puhkealal 35 külastusobjekti, Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosas 21 külastusobjekti, Otepää looduspargis 12 külastusobjekti, Alam-Pedja looduskaitsealal 7 külastusobjekti ja Peipsiveere looduskaitsealal 2 külastusobjekti.

Tartu-Jõgeva ja Kiidjärve-Kooraste puhkeala läbib ning Peipsiveere looduskaitsealast möödub 820 kilomeetri pikkune RMK Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee, mis seob üheksat objekti. Piirkonnas on üks külastuskeskus, mis asub Kiidjärvel. Külastuskeskuse tegevus on suunatud lähipiirkonna looduse (Taevaskojad, Ahja jõe ürgorg, kuklasteriik, Valgesoo raba) ning Lõuna-Eesti piirkonna objektide tutvustamisele. Selleks korraldatakse programme, retkesid ja üritusi nii lastele kui ka täiskasvanutele ning jagatakse teavet. Külastuskeskused on olulised piirkondade ettevõtete koostöökeskused nii teabe jagamisel kui ka ürituste korraldamisel.

Tartu-Jõgeva puhkeala pakub mitmekülgseid looduses puhkamise võimalusi alates rannapuhkusest Pangodi järve kaldal, linnuvaatlusest Ilmatsalu kalatiikide läheduses kuni rattamatkadeni metsarikkal Kaiu mõhnastikul. Puhkeala metsad pakuvad häid võimalusi marjade ja seente korjamiseks. Tartu - Jõgeva puhkeala asub Vooremaa ja Kaiu mõhnastiku alal ning väarika Emajõe lähikonnas, ulatudes põhjast Ugandi lavamaal paiknevast Kääpa jõest kuni lõunas Otepää kõrgustiku servaalal paikneva Pangodi järveni. Kavas käsitletakse Tartu – Jõgeva puhkeala lõuna osa, mille objektid paiknevad valdavalt Tartu maakonnas.

Kiidjärve-Kooraste puhkeala asub Kagu-Eestis, Põlva ja Valga maakonnas. Valdavalt jääb ala Ugandi lavamaale, objekte paikneb ka Otepää kõrgustikus ja Valga nõos. Enamus puhkeala männienamusega metsadest on ka head seene- ja marjametsad. Kiidjärve-Kooraste puhkeala maastiku üks ilmestaja on Ahja jõgi, mis saab alguse piirkonna lõunaosas riigimetsa alal asuvast Erastvere järvest. Jõe kallastel on mitmes kohas liivakivipaljandeid, neist suuremad on nähtavad kuulsates Taevaskodades. Eriliselt veestikurohke on puhkeala lõunaosa Koorastes – ürgorgudest liigestatud maastikus võib leida 15 järve.

Otepää looduspark on loodud Otepää kõrgustiku vaheldusrikkama keskosa maastike kaitseks. Kaitseala maalisi maastikke ilmestavad liigirikkad kooslused ja mitmed eriilmelised paigad metsatuka, järvesopi, põllulapi või taluhoonetega. Vaheldusrikkad maastikud on loonud head tingimused taime- ja loomaliikide mitmekesisusele. Suur osa Otepää looduspargis pesitsevatest linnuliikidest leiavad toidu ning eluaseme metsast. Otepää looduspargi territoorium on rikas ka kultuuripärandi poolest.

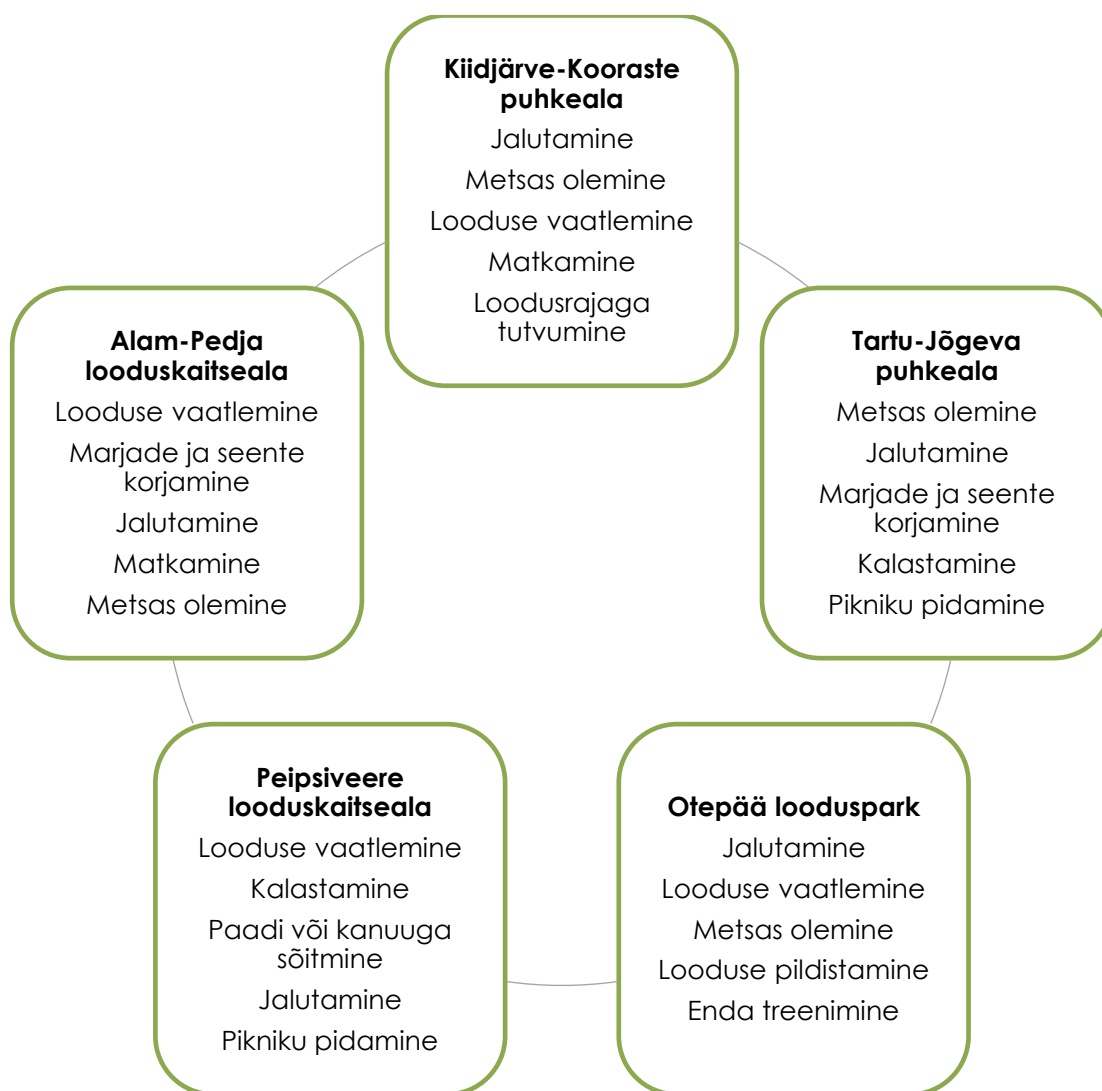
Alam-Pedja looduskaitseala on loodud rikkumata veerežiimiga ühtse maastikukompleksi kaitseks, kus esineb suuri soid, erinevaid metsatüüpe, sh haruldasi humalatega lammimetsi, suuri jõgesid oma vanajõgedega ning ulatuslikke luhaalasid. Alam-Pedja kaitseala eripäraks on väga väike inimasustus. Alam-Pedja lauka- ja älverikkad sood ja luhaalad on elupaigaks paljudele haruldastele taimedele ning ohustatud linnuliikidele. Emajõe vanajõed on olulised kalade kudealad.

Tartumaa idaosas Peipsi madalikul paiknev **Peipsiveere looduskaitseala** on Eesti kõige suurem looduskaitseala, mille põhiväärtusteks on märgade elupaikade mitmekesisus ja Emajõe suur deltasoostik. Peipsiveere looduskaitsealal kasvavad mitmed soodele omased taimeliigid, lisaks esineb siin ka palju muid kasvukohti koos neile omaste liikidega. Ala on väärtuslik oluliste linnuliikide pesitsus- ja peatusalana.

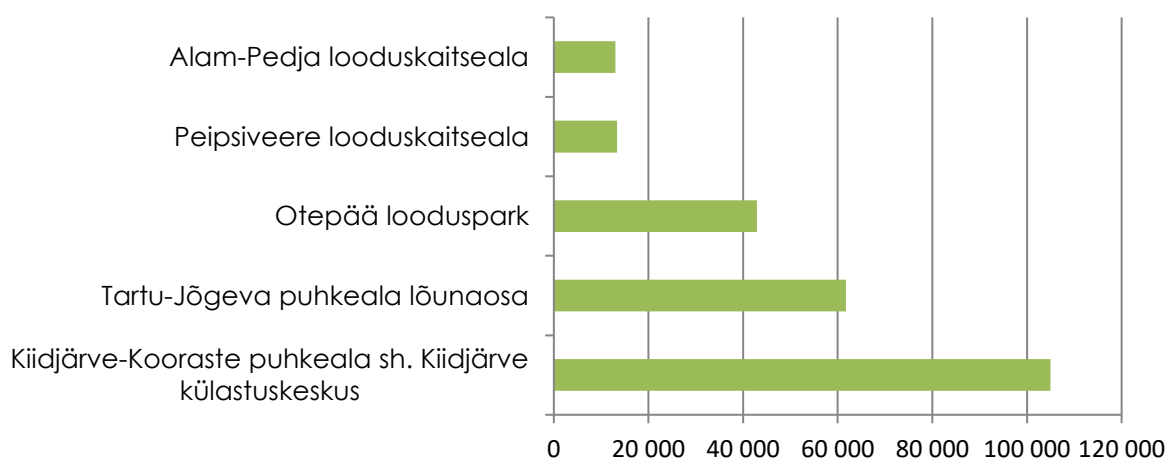
Olemasolevate külastusobjektide loetelu ja paiknemine kaitsealadel on esitatud Tabelis 3 ja Joonistel 4-13. Külastusobjektide taristu olemi kirjeldus ja muu lisainfo on toodud www.loodusegakoos.ee ja RMK Loodusegakoos rakenduses.

Piirkond on väga eriilmeline ja pakub külastajatele mitmekülgset tegevust. 2010. ja 2015. aasta külastajauuringu põhjal on Joonisel 2 välja toodud külastajate jaoks kõige olulisemad tegevused külastuse ajal.

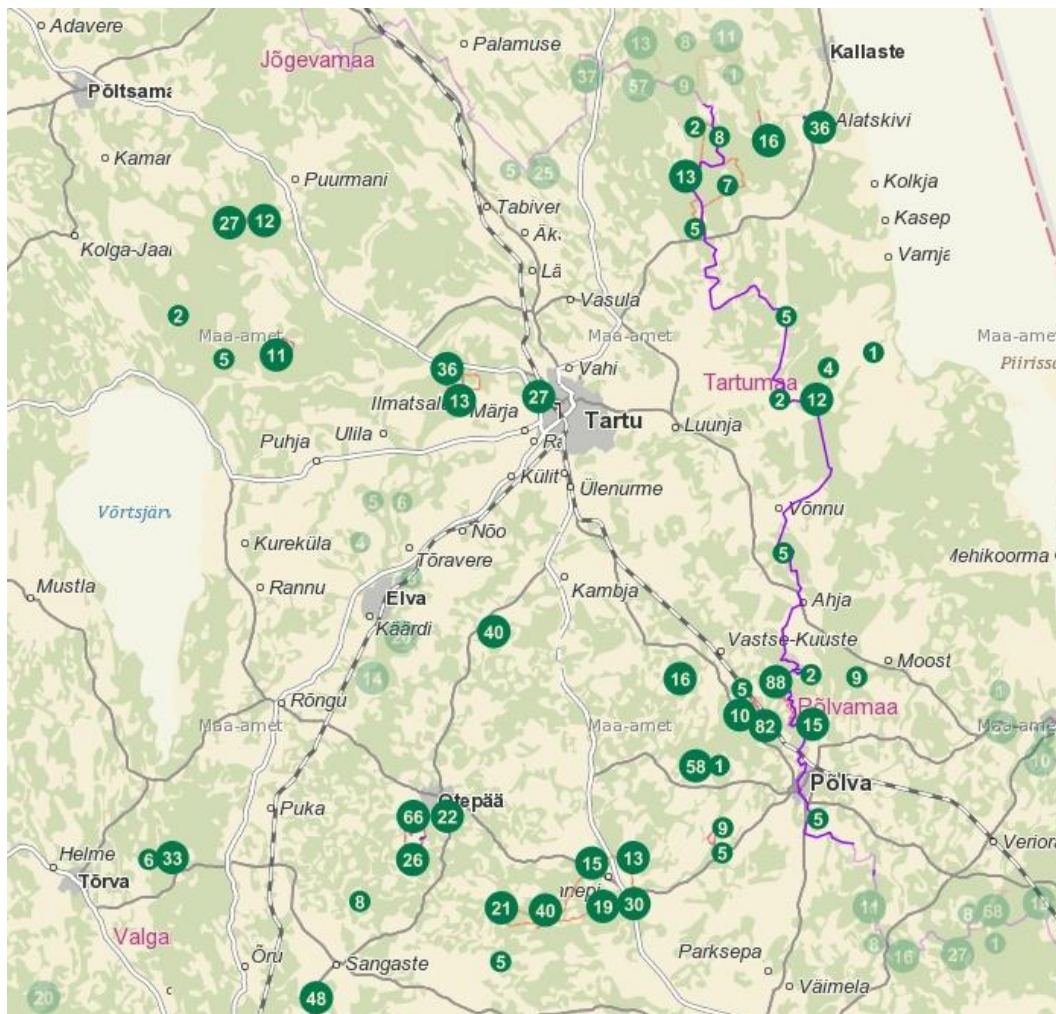
Tartu-Valga külastusala kõige kõrgema külastatavusega ala on Kiidjärve-Kooraste puhkeala (Joonis 3), millele järgneb Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosa ja Otepää looduspark.

Joonis 2. 2010 ja 2015. aasta külastajauuringu andmetel kõige olulisemad tegevused seekordse külastuse ajal.

Joonis 3. Loodusalaade aastane keskmine külastatavus 2016-2018 (sisaldab külastuskeskuse külastusi).

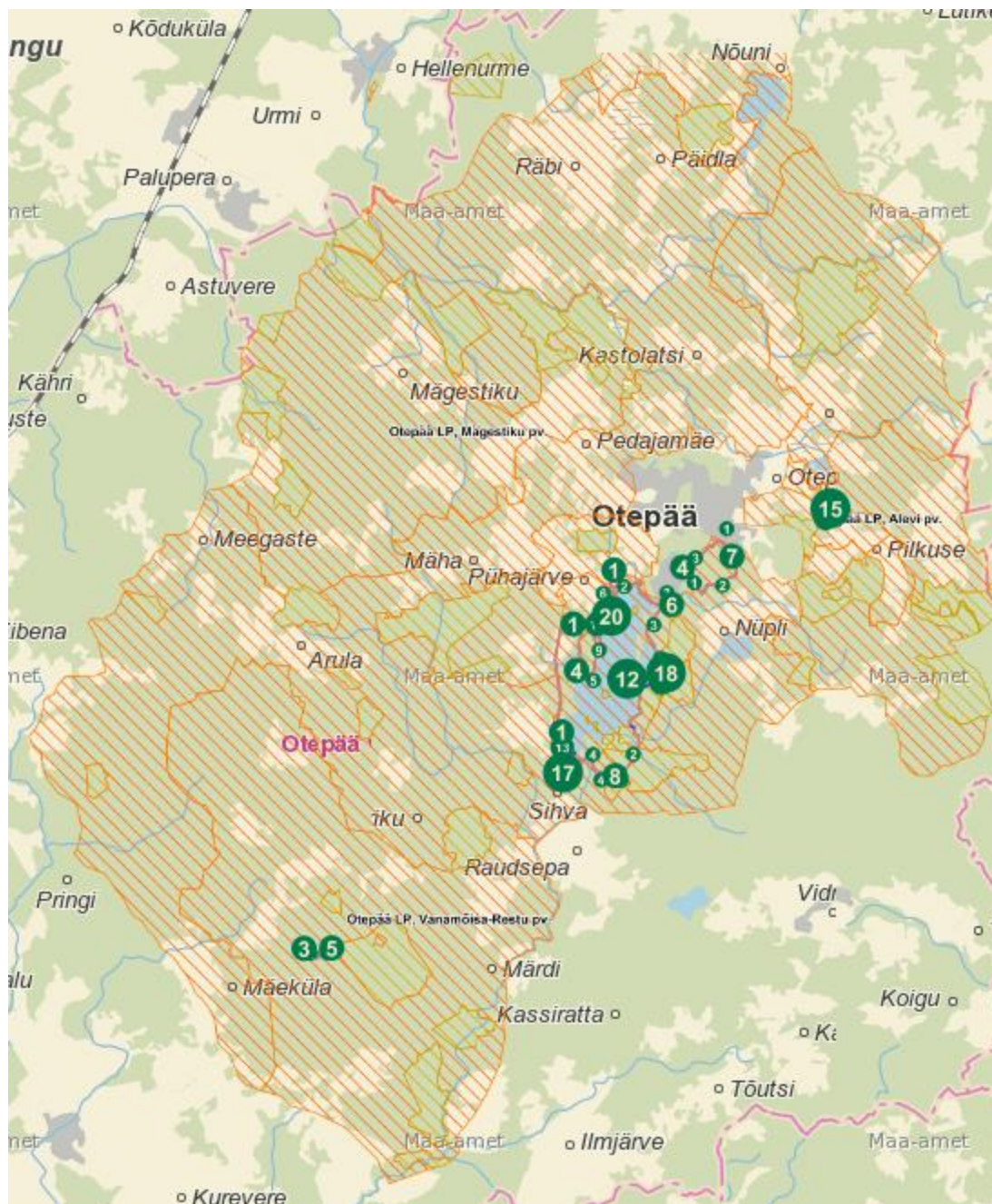
Joonis 4. Tartu- Valga külastusala külastusobjektide paiknemine (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka, sisaldab kõik kõiki külastusobjekti juurde kuuluvaid taristuelemente sh suunaviidad, infotahvliid, lõkkekohad, pingid, lauad jms rajatud taristu elemendid).

2. Maaomand ja majandamise üldised põhimõtted

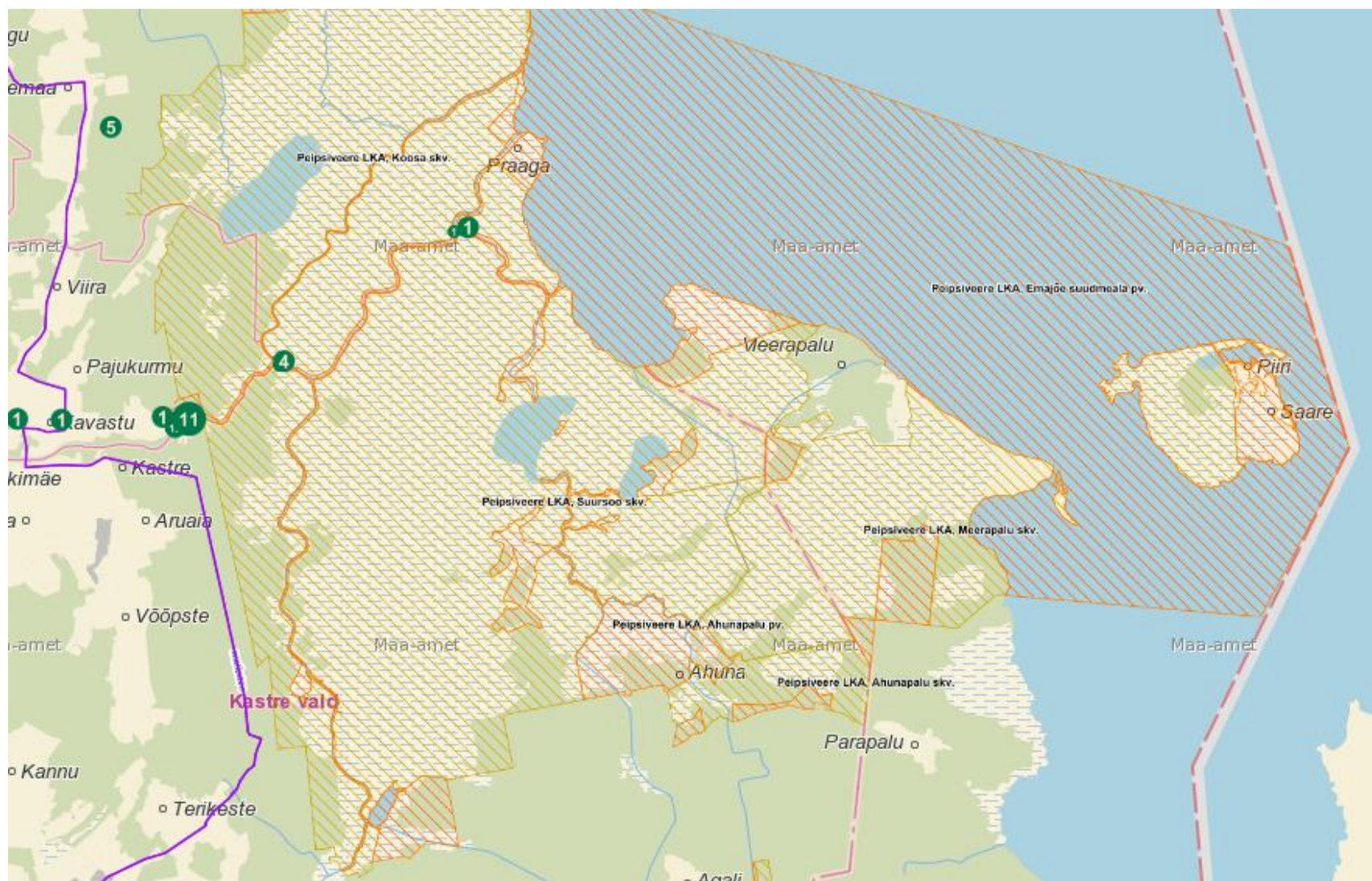
RMK puhkealade külastusobjektid paiknevad valdavalt riigimaal, erandiks on kaitsealadel paiknevad külastusobjektid ja külastusala läbiv RMK matkatee haru. Nii läbib Kiidjärve-Kooraste puhkealal vaid 4 rada eraomandit (lisaks Kooraste rattarada), Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosas kulgeb 2 rada osaliselt eramaadel. Alam-Pedja LKA-l paikneb eramaal 1 objekt ja 1 rada läbib osaliselt eramaid. Keerulisem on olukord Otepää looduspargi objektidega, kus 12-st objektist 5 paiknevad täielikult või osaliselt eramaal. Lisaks kattuvad mitmed spordiradade trassid RMK omadega ning Otepää ümbruses toimub aastaringiselt hulgaliselt erinevaid suurüritusi, mille käigus kasutatakse nii osalejate kui pealtvaatajate poolt ka RMK objekte.

Erisugune objekt on ka Matkatee, mille trass kulgeb nii riigimaadel kui ka eramaadel. Tartu-Jõgeva ja Kiidjärve-Kooraste puhkeala läbib Matkatee Peraküla-Aegviidu_Ähijärve haru Elistvere-Kantsi lõik (osaliselt, ca 50 km), terves ulatuses Kantsi-Kiidjärve lõik (44 km) ja Kiidjärve-Piusa lõik (osaliselt, ca 20 km). Elva Vallavalitsuse RMK KKO poole pöördumise tulemusena toimub arutelu Elva ümbruse RMK maadel paiknevate külastusobjektide haldamise osas (seni majandab neid koostöölepingu alusel Vapramäe-Vellavere-Vitipalu SA), mille tulemusena võib käesoleva kava perioodil (juba 2020. aastal) suureneda RMK külastuskorraldusliku tegevuse ulatus Elva piirkonnas. Külastuskorralduskava tutvustamise koosolekutel analüüsiti ka Ahja jõel populaarse kanuumatkamise võimaluste parendamist – avalike veeskamiskohtade loomist RMK maal. Sobiva lahenduse leidmine saaks toimuda koostöiselt RMK, KOV ja teenuse pakkujate vahel.

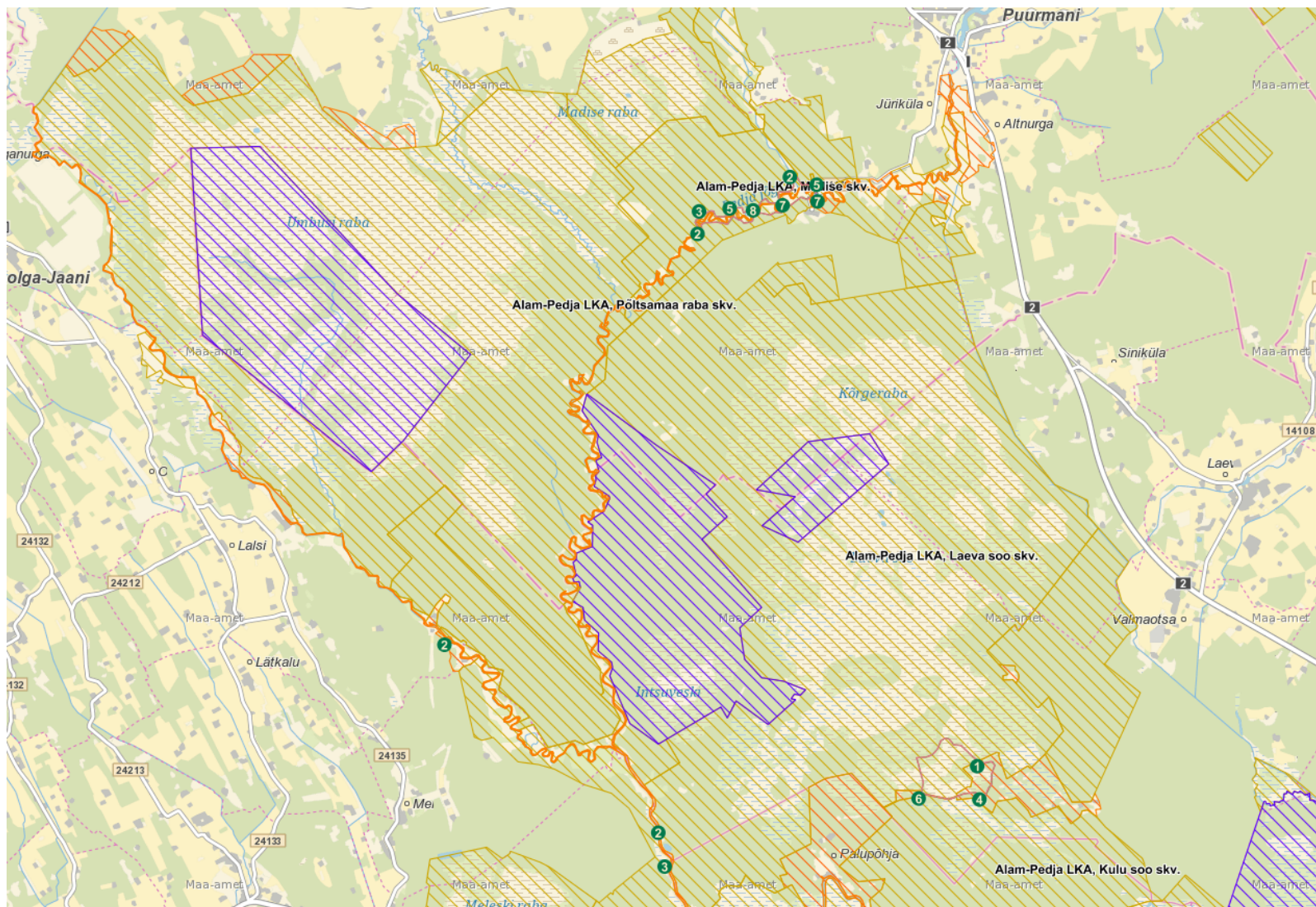
Märkimisväärne osa külastusobjektidest asub kaitsealadel. Kaitsealade valitsejaks on Keskkonnaamet. Külastuskorralduslikku taristut kavandades ja majandades arvestatakse kaitseala kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskavaga kehtestatud piirangutega. Kaitsealadel paiknevad külastusobjektid on eelkõige rajatud eesmärgiga kaitsta ja tutvustada kaitseala kaitseväärtusi. Väärtuste säilimist jälgitakse külastusobjektide seisundi seire käigus. Külastuskorraldusliku taristu paiknemisest kaitsealadel annavad ülevaate Joonised 5- 14. Täpsemalt teavet objektide paiknemisest kaitsealade piirangu- ja sihtkaitsevööndites annab tabel 4.

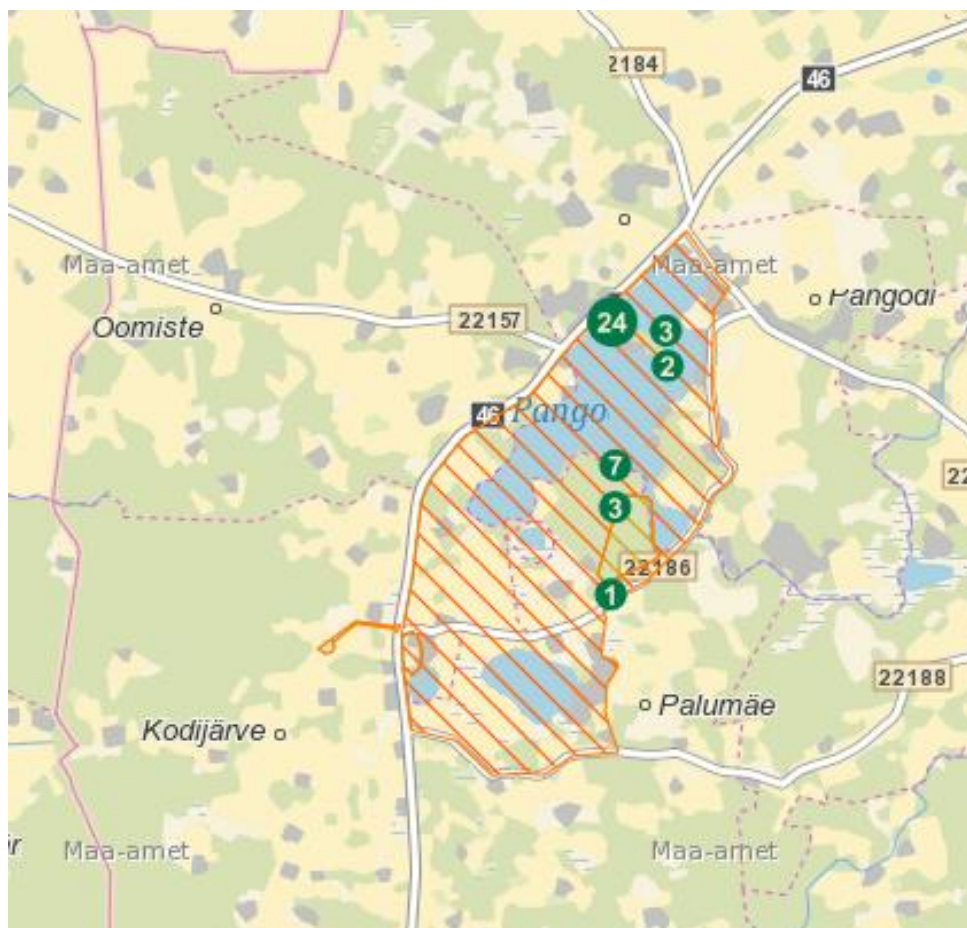
Joonis 5. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Otepää looduspargis (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

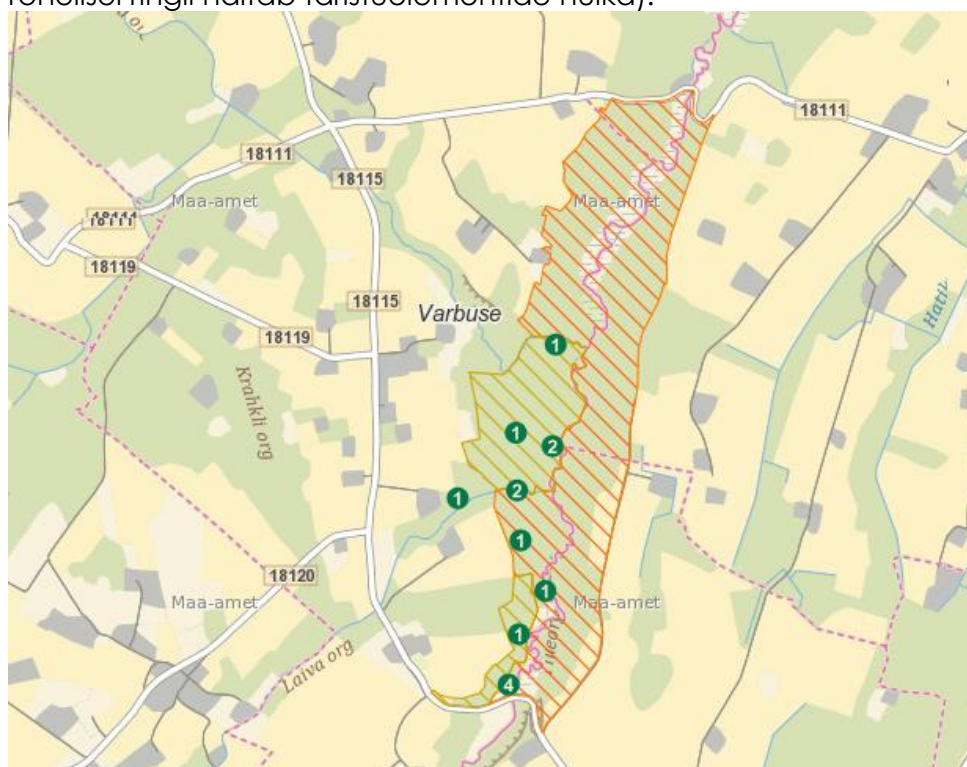
Joonis 6. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Peipsi veere looduskaitsealal (number rohelistel ringil näitab taristuelementide hulka).

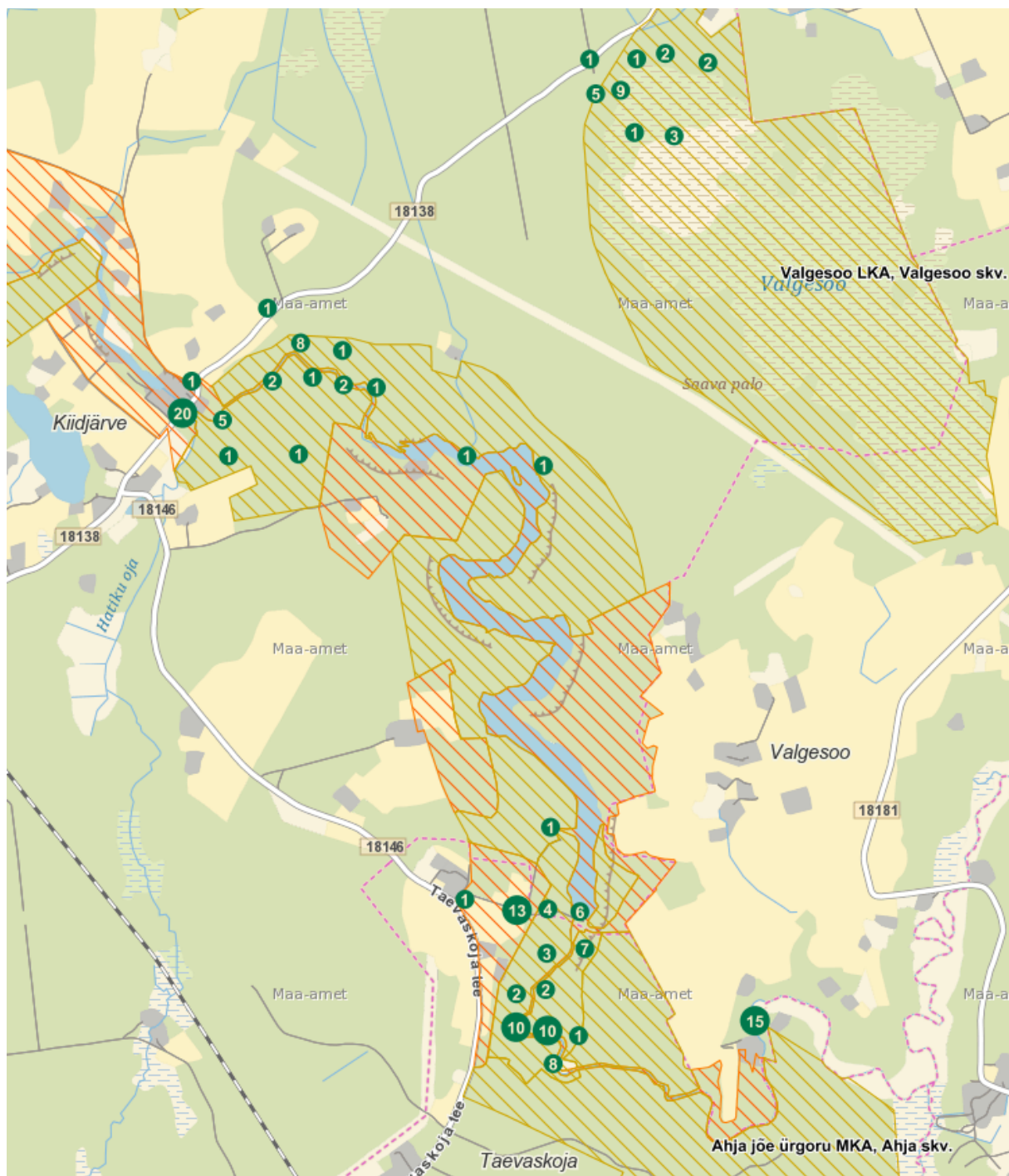
Joonis 7. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Alam-Pedja looduskaitsealal (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

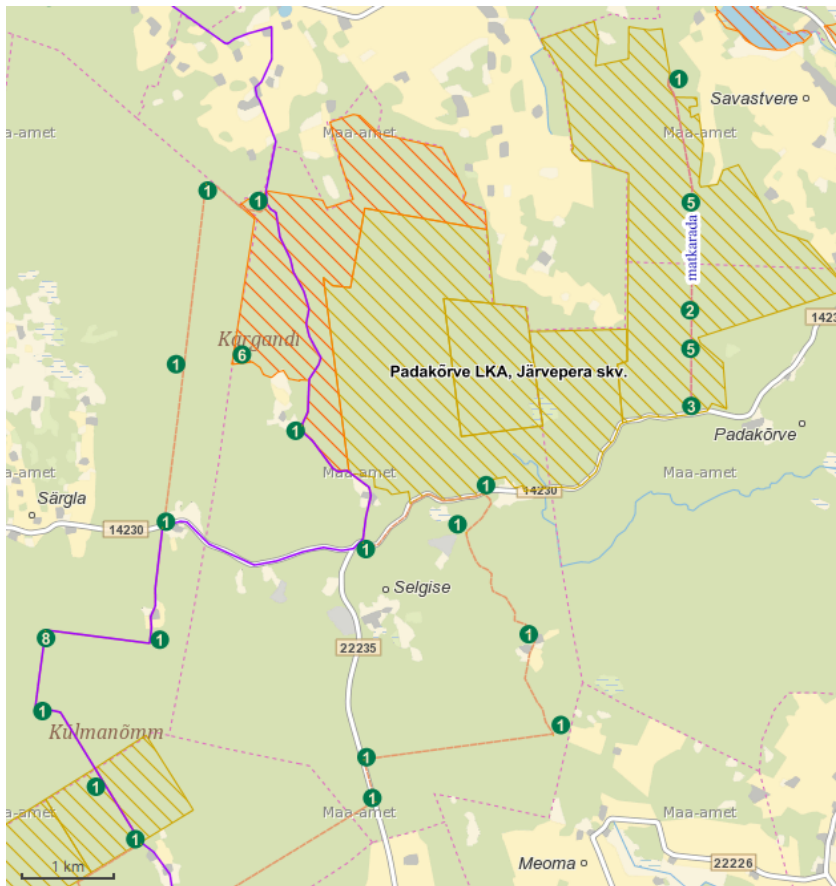
Joonis 8. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Pangodi maastikukaitsealal (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

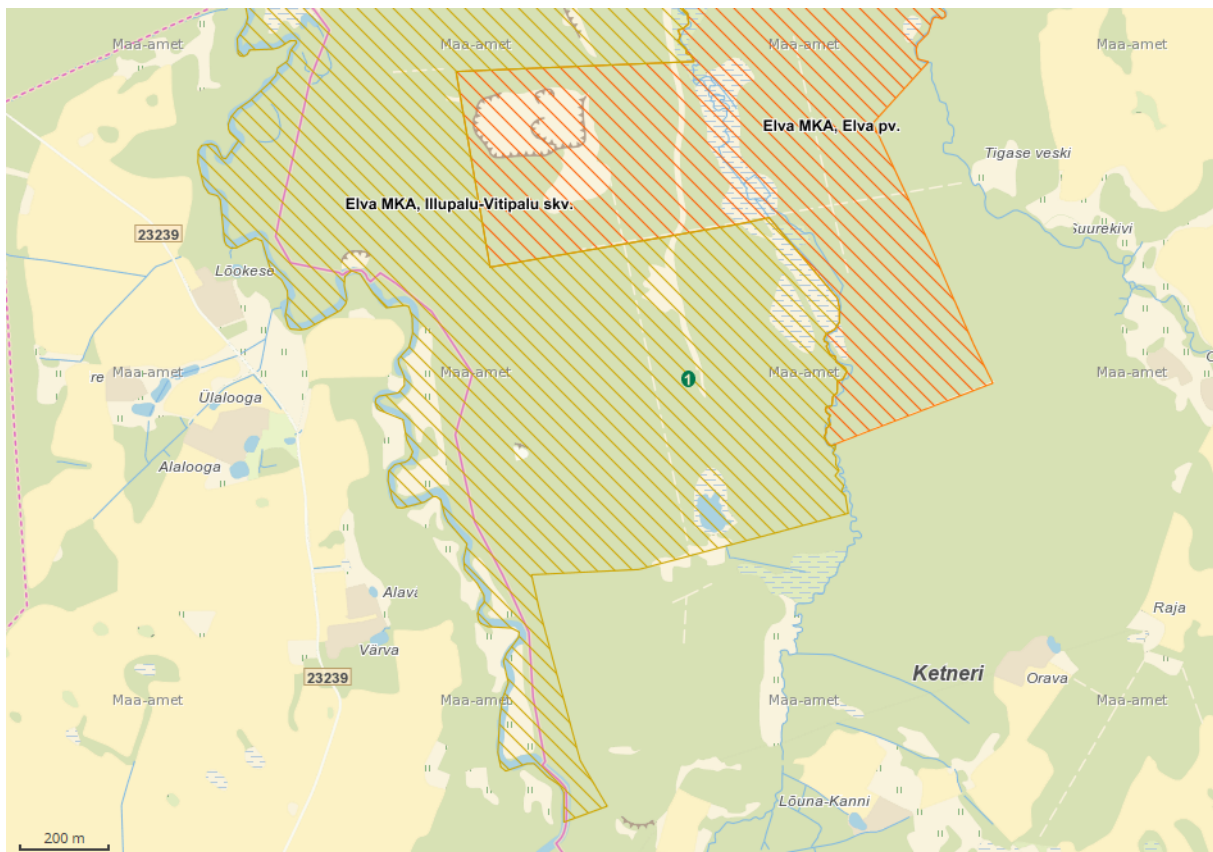
Joonis 9. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Tilleoru maastikukaitsealal (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

Joonis 10. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal ja Valgesoo looduskaitsealal (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

Joonis 13. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Padakõrve looduskaitsealal ja Välgi looduskaitsealal (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

Joonis 14. Külastuskorraldusliku taristu paiknemine Elva maastikukaitsealal (number rohelisel ringil näitab taristuelementide hulka).

Külustusala rekreatiivsete väärtuste säilitamiseks on vajalik metsamajanduslike tööde kavandamisel ja läbiviimisel arvestada vastava rekreatiivse kasutusviisi vajadustega. Eriti hoolikalt tuleb jälgida telkimis-, lõkke- ja parkimisplatside ja teede ning matkaradade äärsete metsade majandamisega seonduvaid töid ja tehtavatest töödest teavitamist.

Oluline on tagada objektide juurdepääsuteede hea seisukord. Kõrgendatud tähelepanu all on külustusala prioriteetsete objektideni viiva teedevõrgu korrasolek ja järjepidev hooldus. Külustusalal liikumisel kasutatakse enamasti riigimaanteid, objektide vahetus läheduses ka RMK metsateid ja kohalikele omavalitsustele kuuluvaid teid. Külustuskorralduskava raames kaardistatud külustusobjektide juurdepääsuteedest ja parklatest täpsemalt antakse ülevaade *Lisas 5 (Lisa 5 Tartu-Valga külustusala külustusobjektide juurdepääsuteed)*.

Enamus külustusobjekte paikneb kõrgendatud avaliku huviga (KKO KAH) aladel, seeläbi on nende lähiümbruse alade metsamajanduslik tegevus reglementeeritud ja tagatud majandamisvõtete sobivus rekreatiivse kasutusega. KAH alade protsess on kirjeldatud RMK kõrgendatud avaliku

huviga alade määramise, majandamise ja seal tehtavatest töödest teavitamise juhendis.

Külustusobjektidele on paigaldatud prügikastid, mille äraveoks RMK ise hankeid ei korralda, prügivedu toimub vastavalt omavalitsuse jäätmekorralduskavale. Prügimajanduse korralduses on paiguti probleeme elamu- ja suvilapiirkondade läheduses paiknevatel RMK objektidel. Oluline on järjepidev üldise prügisuhtumise kujundamine teavitus- ja loodusharidustegevuse kaudu.

Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosa ja Kiidjärve-Kooraste puhkeala objektide kõrge külastatavus, maastiku koormustaluvus ja kasutajagruppide rohkus, on kaasa toonud erinevaid probleeme ala majandamisel ja kasutuse korraldamisel. Esinenud on taristu lõhkumise juhtumeid. Puhkealade puhul on oluline pöörata tähelepanu külustusobjektide tsoneerimisele ja planeeringutele, mille eesmärgiks on vähendada erinevate kasutajagruppide tegevusest tulenevaid vastuolusid ja võimalikke negatiivseid mõjusid, tõsta kasutajamugavust ning lihtsustada majandamist. Samuti on vajalik korrastada objektide ümber märgistatud radade võrgustikku, et lahendada eksitava märgistuse paljusust ning suunata külastajad kõige optimaalsemal moel taristule.

RMK radadel, mis kattuvad tervise- ja suusaradadega, on oluline selge viidastusega või trassi muudatustega eristada metsakasutusviisist lähtuvalt eriotstarbelised rajad. Radade ringiplaneerimine ja ümberhindamine aitab vältida erinevatest kasutusviisidest tulenevaid võimalikke konflikte – nt suusarajal käimise ja suusatajate häirimise, loodusraja kasutajate (nt lastegruppide) võimalikud õnnetusjuhud jalgratturitega/rulluisutajatega jmt ning samuti ka RMK raja kasutaja häirimise tervisesportlaste poolt.

RMK hallatavatel riigimaadel, eriti külustusobjektidel, soovitakse sageli korraldada erinevaid üritusi ja rahva kogunemisi, mistõttu on RMK-s kehtestatud vastav käitumisreeglistik. Looduskeskkonna piirangutest, maastiku koormustaluvusest, külustusobjekti paiknemisest ja suurusest, olemasoleva taristu iseloomust, kuid samuti ka ürituse iseloomust, inimeste arvust jms tingituna ei sobi ürituste korraldamiseks mitte kõik riigimetsaalad ja külustusobjektid. Tartu-Valga külustusala suurürituste alad puuduvad, kuid suuremate koosviibimiste korraldamiseks sobilikud külustusobjektid on Pangodi telkimisala, Palojärve telkimisala, Kooraste Suurjärve lõkkekoht, Soontaga telkimisala.

RMK hallataval riigimaal üle 50 osavõtjaga ürituste korraldamisel sõlmitakse ürituse korraldajaga leping. Lepingu RMK poolseks sõlmijaks on tulenevalt ürituse toimumise kohast, kas metsaülem (väljaspool külustusala), külustusala juht või mõlemad. Lepingu sõlmimiseks tuleb ürituse korraldajal saata vastav

taotlus aadressile puhkus@rmk.ee. Taotluse rahuldamise korral sõlmitakse ürituse korraldamise leping. Kavandatav üritus tuleb kooskõlastada ka kohaliku omavalitsusega ning ürituse käigus suure ühislõkke (avaliku lõkke) tegemine kohaliku päästeasutusega. Kui soovitakse üritust korraldada kaitseala territooriumil, tuleb üritus kooskõlastada esmajärjekorras Keskkonnaametiga, seejärel RMK -ga.

RMK on viimastel aastatel mitmes Eesti paigas erinevatel külastusaladel teinud koostööd Eesti Kunstiakadeemiaga (EKA). Rajatud on väga eriilmelisi külastusobjekte. Objektide rajamisel on kogu ideestik ja sageli ka ehitustegevus läbi viidud EKA poolt. Mitmed rajatud külastusobjektid on osutunud populaarseteks ja aitavad mitmekesistada külastuselamust.

Peipsiveere looduskaitsealal on EKA eestvedamisel rajatud 2017. aasta kevadel VARI - puidust kahekorruseline vaatetorn võimaldab head vaadet Emajõe ja kaitseb rändajat tuule ja vihma eest. Tänu oma välisseinte kahekihilisele sõrestikule lubab VARI osa saada valguse ja varju pidevalt muutuvast vaatemängust, sellest ka objekti nimi. VARJU teisel korrusel, lahtise taeva all, asub tulease, kuhu saab süüdata väikese lõkke. Ööhämaruses muudab see torni omalaadseks jõemajakaks, tuletades meelde aegu, mil jõgesid hoopis sagedamini nii inimeste kui ka kaupade transpordiks kasutati. Kava koostamise tööühmas analüüsiti Tartu-Valga külastusalal võimalikke kohti sarnasele koostööprojektidele ja leiti, et võimalikke kohtasid on teavitamislahendeid puudutav projekt Kiidjärve piirkonnas.

3. Regulaarselt läbiviidavad seired ja uuringud

3.1. Külastajauuring

Külastajauuringud viiakse kõikidel puhke- ja kaitsealadel läbi ühtsetel alustel. Kasutatav andmekogumismeetod on kohapeal küsitleja juhendamisel täidetav küsimustik. Külastajauuringu käigus kogutakse informatsiooni küllastajate profiili, tegevuste, küllastuste geograafilise jaotuse, küllastuse kestuse ja korduvuse, samuti kulutuste, küllastajate rahulolu, motiivide jms kohta. 2015. aasta (Kiidjärve-Koroaste puhkeala, Tartu-Jõgeva puhkeala, Otepää looduspargi) või 2010. aasta küllastajauuringu (Alam-Pedja looduskaitseala, Peipsiveere looduskaitseala) tulemuste kokkuvõte on küllastusalale jäävate puhke- ja kaitsealade lõikes esitatud Tabelis 1.

Puhke- ja kaitsealasid küllastatakse valdavalt 2-5 inimese seltskonnas, peamiselt oma pere liikmetega, kõikidel käsitletud aladel on üle poole küllastajatest korduvküllastajad, peamiselt päevaküllastajad. 2010. ja 2015. aasta küllastajauuringu andmeid võrreldes oli küllastajate rahulolu tõusnud nii Kiidjärve-Koroaste puhkeala, Tartu-Jõgeva puhkeala kui ka Otepää looduspargi osas. Positiivselt hinnati teenuste ja rajatiste kvaliteeti ning keskkonda, küllastus vastas üldjoontes küllastajate eelnevatele ootustele nii looduskaitsealade, puhkekohtade-rajatiste kui ka harrastusvõimaluste osas. Teenuste ja rajatiste hulgaga tervikuna oli kolmel alal, kus 2015 küllastajauuring läbi viidi, rahul üle 88% vastajatest.

Tabel 1. Puhke- ja kaitsealade külastajauuringu tulemuste kokkuvõte.

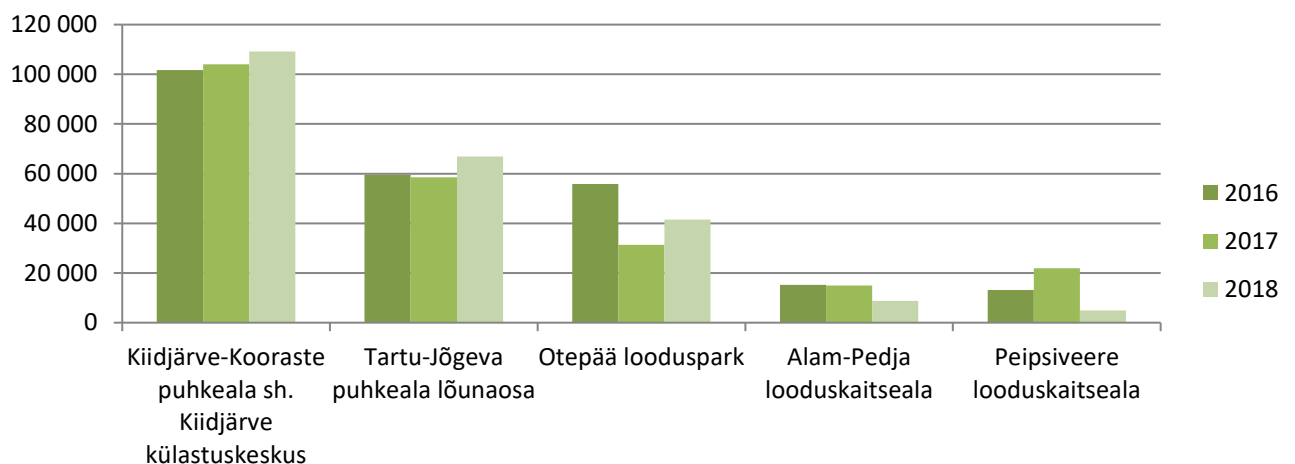
	Kiidjärve-Kooraste	Tartu-Jõgeva	Otepää	Alam-Pedja*	Peipsiveere (Emajõe-Suursoo)*
Suurim vanusegrupp	25–34-aastased (30%)	25–34-aastased (37%)	25–34-aastaseid (29%)	45-54-aastased (26%)	25-34-aastased (28%)
Kõrgharidusega	51%	34%	46%	50%	45%
Eestist	95%	97%	86%	96%	96%
Omavalitsus	Tartu (25%), Tallinn (21%)	Tartu 40%, Tallinn 10%	Otepää vald (23%), Tallinna linn (19%), Tartu linn (17%)	Tartu (59%), Laeva vald (8%), Tallinn (7%)	Tartu (35%), Tallinn (14%), Luunja vald (7%)
Seltskond	2-5 inimese seltskonnas (68%); oma pere liikmetega (48%) või sõpradega (36%)	2-5 inimese seltskonnas (60%); oma pere liikmed (48%) või sõbrad (40%)	2-5 inimese seltskonnas (74%); oma pere liikmed (57%) või sõbrad (29%)	2-5 inimese seltskonnas (70%); oma pere liikmed (74%) või sõbrad (20%)	2-5 inimese seltskonnas (73%); sõbrad (48%) või oma pere liikmed (39%)
Külastuse korduvus	korduvkülastajaid 54%.	Korduvkülastajaid 71%	Korduvkülastajaid 60%	Korduvkülastajaid 74%	Korduvkülastajaid 64%
Sihtpunkti tähtsus	reisi ainus või kõige tähtsam sihtpunkt 58%	reisi ainus või kõige tähtsam sihtpunkt 64%	reisi ainus või kõige tähtsam sihtpunkt 49%	reisi ainus või kõige tähtsam sihtpunkt 91%	reisi ainus või kõige tähtsam sihtpunkt 58%
Hooaeg	53% suvel	39% suvel	32% suvel	41% sügisel, 33% suvel	55% tehakse suvel
Ööbimine	Ööbib 37%	Ööbib 29%	Ööbib 43%	Ööbib 7%	Ööbib 21%
Kõige olulisemad tegevused	jalutamine, metsas olemine, looduse vaatlemine, matkamine	metsas olemine, jalutamine, marjade ja seente korjamine, kalastamine, pikniku pidamine	jalutamine, matkamine, looduse vaatlemine, jalgrattasõit	looduse vaatlemine, järgnesid marjade, seente korjamine, jalutamine	Kalastamine, looduse vaatlemine, paadi või kanuuga sõitmine
Rahulolu indeks	2010 4,22 2015 4,44	2010 4,26 2015 4,30	2010 4,20 2015 4,56	2010 4,49	2010 4,3

* Alam-Pedjal ja Peipsiveerel (2010 Emajõe-Suursoo) 2010 uuringuandmed.

3.2. Külastusmahu seire

RMK poolt hallatavate külastusobjektide külastatavust mõõtvat külastusmahu seiret viiakse läbi regulaarselt ja ühtsetel alustel, et saada materjal oleks ajalises vaates võrreldav. Puhke- ja kaitsealadel kasutatakse külastusmahu seire läbiviimisel elektroonilisi loendureid, loendusperiood kestab sula maa perioodil, mai kuni november. Loendureid kalibreeritakse ja loendurinäitu korrigeeritakse kalibreerimisandmetega. Terve puhke- või kaitseala külastuskordade arvu saamiseks laiendatakse üksikutel kohtadel loendatud külastuskordade arvu külastajauuringust saadud külastajavoogude (sh külastuse geograafiline jagunemine, sesoonsus) info abil.

Perioodil 2016-2018 oli külastusalale jäävatest puhke- ja kaitsealadest kõige kõrgema külastatavusega Kiidjärve-Kooraste puhkeala, perioodil 2016-2018 keskmiselt 104900 külastust aastas, järgnes Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosa 61700, Otepää looduspark 42800, Peipsiveere looduskaitseala 13300 ja Alam-Pedja looduskaitseala 13000 külastuskorda aastas keskmiselt. 2018. aastal oli Selli-Sillaotsa õpperada raja ehitustööde tõttu suletud. 2018. aastast asus Emajõe külustuskeskust ja Kantsi lõkkekohta haldama Luunja vald.

Joonis 15. Puhke- ja kaitsealade RMK hallatavate külastusobjektide külastatavus aastate lõikes.

Tartu-Jõgeva puhkeala lõunaosa kõige külastatavamad objektid külastusmahu seire andmetel on Pangodi telkimisala, perioodil 2016-2018 keskmiselt 39600 külastust loendusperioodil maist kuni novembrini, Tiksoja matkarada ja lõkkekohad, keskmiselt 10500 külastust loendusperioodil maist kuni novembrini. Kiidjärve-Kooraste puhkealal kõige külastatavamad objektid on Taevaskodade matkarada, keskmiselt 58200 külastust loendusperioodil maist kuni novembrini ja Palojärve telkimisala, keskmiselt 34500 külastust loendusperioodil maist kuni novembrini.

3.3. Külastusobjektide seisundi seire

Külastusobjektide seisundi seire käigus hinnatakse külastusobjektide pinnase ja alustaimestiku seisundit, taristu seisundit, alale juurdepääsu ning kasutust ja külastusobjektidel kasvavate puude kahjustusi. Külastusobjektide seisundi seire raames teostatakse mõõtmisi telkimisaladel, lõkkekohtades, puhkekohtades, metsaonnide ümbruses ja muudel objektidel, millele külastusobjektide seisundi seire metoodika kohaldub. Vastavalt külastusobjekti seisundile antakse seireandmete analüüsi käigus majandamissoovitused.

Kiidjärve-Kooraste puhkealal viidi esimene seirering läbi 2008., teine 2013. ning kolmas 2017. aastal. Seires oli 22 objekti, millest 64% (14 tk) oli pinnase ja alustaimestiku seisund väga hea¹ ja hea ning 36% (8 tk) rahuldav².

Rahuldavas seisundis olevatest objektidest oli 2013. aasta seire alusel pinnase ja alustaimestiku seisundi indeks suurem-võrdne lubatud muutuste piiriga³ kaheksal seireobjektil; 2017. aasta andmetel viiel objektil. Nendest neljal (Sõnajala ja Laari lõkkekoht ning Palojärve telkimisala I ja III) oli indeksi väärtus lubatud muutuste piiril ning ühel objektil (Kooraste metsamaja) ületas piiri.

2017. aastal kordusseires olnud objektidest 27,3% (6 tk) oli pinnase ja alustaimestiku seisund varasema seireringi andmetega võrreldes stabiilne. Suhteliselt stabiilne (indeksi väärtuse erinevus kuni 0,2) oli 12 objekti (54,5%) seisund (sh Valgesoo lõkkekoht (+0,1) ja Soontaga metsamaja (-0,2). Nelja seireobjekti (Vähkjärge ja Palojärve lõkkekoht, Palojärve telkimisala II ning Kooraste metsamaja) seisundi muutus oli suurem (indeksi väärtuse erinevus suurem kui 0,3); nendest kolme seisund oli paranenud ning ühel (Kooraste metsamaja) halvenenud.

Kooraste metsamaja pinnase ja alustaimestiku seisundi parandamiseks ning erosiooniohu vähendamiseks on seire raames antud majandamissoovitus piiritleda objektil parkimiseks sobiv ala ning teisaldada lõkkease nõlval ülespoole (vajadusel killustikupadja vms rajamine). Sõnajala lõkkekoha pinnase ja alustaimestiku seisund on indeksi alusel stabiilne, kuid samas esineb objektil erodeeruvat pinnast (peamisel vahetult nõlva serval). Sellest tulenevalt on antud majandamissoovitus külastustaristu ümberpaigutamiseks nõlva servast eemale (sh. olemasoleva piirde; vajadusel ka killustikupadja vms rajamine uude asukohta, et kaitsta pinnast ning puude juuri tallamiskoormuse eest vahetult laud-pingid-katusealuse ning lõkkeaseme juures), vajadusel tõkkepuu

¹ Pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtus kuue pallisel skaalal vastavalt 1 kuni 2 (seisund väga hea) või 2,1 kuni 3 (seisund hea).

² Pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtus 3,1 kuni 4 (seisund rahuldav).

³ Lubatud muutuste piir – kokkuleppeline pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtus (3,3), mille ületamisel võib vastavalt objekti suurusele või kasvukohatüübile olla vajalik erinevate maastikukaitseliste meetmete rakendamine.

paigaldamine (keelumärk toimib osaliselt) ning piirde pikendamine, et vähendada nõlvast alla jõe äärde liikumist.

Tartu-Jõgeva puhkealal viidi seireringid läbi 2008, 2012. ning 2017-2018. aastal. Puhkeala lõunaosasse jäi 13 seireobjekti. Seiratud objektides 92% oli pinnase ja alustaimestiku seisund väga hea ja hea, ühel objektil (8%) rahuldav. 2017.-2018. aasta andmetel ei ületanud ühelgi objektil pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtus lubatud muutuste piiri.

2017.-2018. aastal kordusseires olnud objektidest (13 tk) 69,2% (9 tk) oli pinnase ja alustaimestiku seisund stabiilne. Suhteliselt stabiilne (indeksi väärtuse erinevus kuni 0,2) oli kahe objekti (15,4%) seisund ning kahel objektil oli muutus suurem (indeksi väärtuse erinevus suurem kui 0,3); kõigi nelja objekti seisund oli paranenud. Suurem muutus pinnase ja alustaimestiku seisundi paranemisel oli toimunud Tiksoja lõkkekohal ning Kukemetsa metsaonni ümbruses. Pangodi lõkkekohal oli seisund suhteliselt stabiilne, telkimisalal stabiilne. Palumägede lõkkekoha pinnase ja alustaimestiku seisund oli 2018. aasta seire alusel stabiilne. Samas on objektil probleemiks sõidukitega alla järve äärde liikumine, mistõttu on seire majandamissoovitustes märgitud tõkkepuu paigaldamise vajadus nõlval asuvale sõiduteele (vahetult objekti parklast; lisaks sõidukiradadele oli märgata ka hobuste jälgi) ning parklapiiirde pikendamine, et takistada sõitmist nõlvast alla mööda metsamaad.

Otepää looduspargis viidi esimene seirering läbi 2011. aastal. Teine seirering toimus 2016. aastal ning seires oli 6 seireobjekti. Nendest kahel (33%) olid pinnase ja alustaimestiku seisund väga hea ning neljal hea (67%). 2016. aastal kordusseires olnud objektidest oli kolmel (50%) pinnase ja alustaimestiku seisund stabiilne. Suhteliselt stabiilne (indeksi väärtuse erinevus kuni 0,2) oli ühe objekti (Angunina lõkkekoht II (Otepää poolt)) seisund ning kahe seireobjekti, Kooliranna lõkkekoha ning Angunina lõkkekoht I, seisundi muutus oli olnud suurem (indeksi väärtuse erinevus suurem kui 0,3). Mõlema objekti seisund oli varasema seireringi andmetega võrreldes halvenenud, kuid muutused toimuvad lubatud piirides.

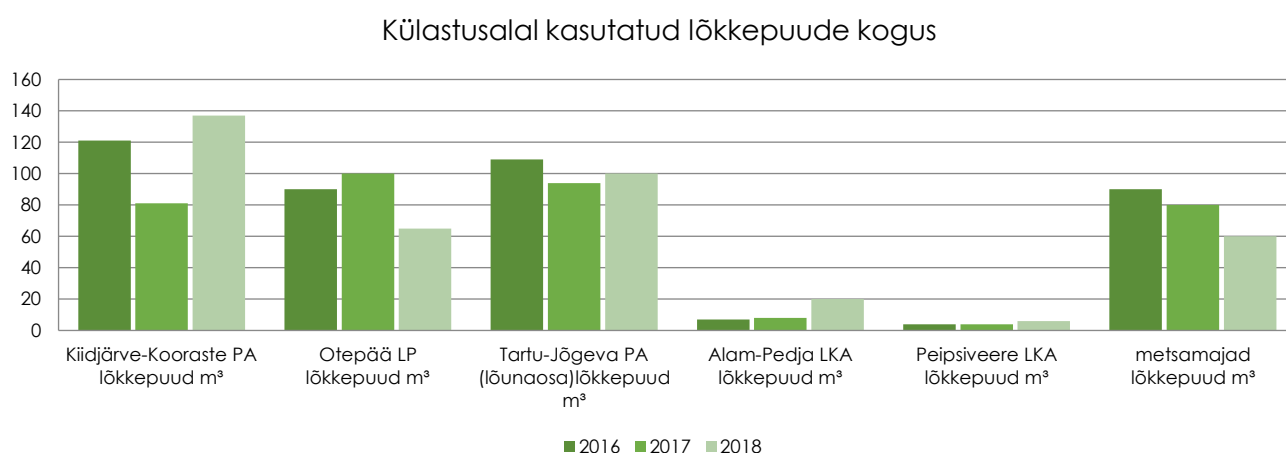
Alam-Pedja looduskaitsealal viidi esimene seirering läbi 2010. aastal, teine 2016. aastal. Seires oli 4 objekti ning kõigi objektide pinnase ja alustaimestiku seisund oli väga hea. Seires olnud objektidel pinnase ja alustaimestiku seisundis toimunud muutusi ei ole.

Peipsiveere looduskaitsealal viidi esimene seirering läbi 2018. aastal. Seires oli 4 objekti. Neist kolmel (75%) oli pinnase ja alustaimestiku seisund väga hea ning ühel (25%) hea (Emajõe õpperaja lõkkekoht II).

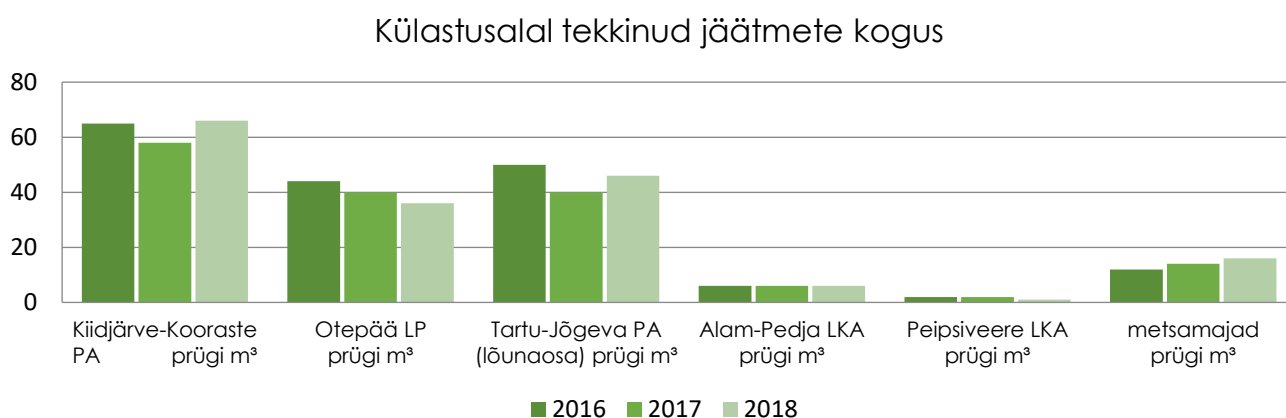
3.4. Ressursi seire

Külastuskorraldusosakonna ressursi seire annab ülevaate külastusalal kulunud lõkkepuude ja tekkinud jäätmete kohta. Seire tulemuste analüüs on üheks aluseks külastusobjektide hoolduse sagedusvajaduse määramisel ja edasiste säästlike majandamislahendite väljatöötamisel.

Kiidjärve-Kooraste puhkealal on lõkkepuudega varustatavaid lõkkeasemeid 34, Tartu-Jõgeva puhkeala alal 23, Otepää looduspargis 8, Alam-Pedja ja Peipsiveere looduskaitsealal mõlemal 4. Ülevaate külastusalal kasutatud lõkkepuude kogustest perioodil 2016-2018 annab Joonis 16 ja tekkinud jäätmete kogustest Joonis 17.

Joonis 16. Külastusalal kasutatud lõkkepuude kogus aastate lõikes.

Joonis 17. Külastusalal tekkinud jäätmete kogus aastate lõikes.

4. Eesmärgid ja tegevussuunad

Üldised eesmärgid

Ala loodusväärtused on kaitstud ja külastajatele eksponeeritud, külastuskoormus on hajutatud:

- Iga ala profileerimine - omanäolise taristu arendamine ning kvaliteedi säilitamine, ala väärtuste tutvustamine, koostöö kohalike ettevõtjatega lisateenuste tagamiseks.
- Kvaliteetsema ja mitmekesisema taristu tagamine - optimaalne hooldus ning pidev objekti analüüs ja arendus, kvaliteetsemate ja vastupidavamate materjalide kasutamine (taaskasutatud plastik, metall), erinevate vajadustega külastajatele lahenduste väljatöötamine, matkatee ööbimisvõimaluste parendamine.
- Ühtlasema külastajavoo tagamine - suurema koormustega aladele lisavõimaluste loomine ning efektiivsem väiksema külastatavusega alade tutvustamine ja nendele suunamine.
- Külastajale suunatud informatsiooni parendamine - analüüs, optimaalsete teavitamislahendite leidmine ja teostamine.
- Puhke- ja kaitsealade tegevuste planeerimisel lähtutakse puhke- ja kaitsealade tugevustest. Joonisel 18 on esitatud profiilid aitavad tugevdada puhke- või kaitsealade identiteeti ja planeerida edasisi tegevusi.
- Külastuskeskuse külastatavuse suurendamine - keskuse lahtioleku aegade optimeerimine, külastuskeskuse ekspositsiooni uuendamine, väliõppepäevade korraldamine, uuenduslike programmide pakkumine, rekonstrueeritud objektide teavitusüritused, kodulehe ja objektide informatsiooni järjepidev uuendamine.

Puhke- ja kaitsealade kesksed peamised arengusuunad seatud eesmärkide täitmiseks on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Puhke- ja kaitsealade arengusuunad.

Kiidjärve-Kooraste puhkeala	Otepää looduspark	Tartu-Jõgeva puhkeala	Alam-Pedja looduskaitseala	Peipsiveere looduskaitseala
Ühistranspordi kasutaja täiendav suunamine. Objektiteabe ajakohastamine ja uuendamine. Külastuse hajutamise eesmärgil külastaja teavitamine teistest külastusobjektidest (Taevaskoja, Palojärv, Sõnajala). Palojärve telkimisala taristu kvaliteedi parendamine. Taevaskodade liikumisteede parendamine (ka inva- ja erilahendused). Mitmekülgsemate liikumisvõimaluste pakkumine koostöös kohalike teenusepakkujatega. Kiidjärve külastuskeskus	Külastaja suunamise uuendamisel vastupidavamate materjalide kasutuselevõtt. Objekti ja suunava teabe parendamine ja matkaradade turvalisuse parendamine – sh ohumärgistus (loodusradade autoteedega ristumisel). Mitmekülgsemate liikumisvõimaluste pakkumine koostöös kohalike teenusepakkujatega.	Tartu lähedase ala terviklahenduse väljatöötamine - objektide sidumine, arendamine, teabe uuendamine ja mitmekesistamine.	Kaitseväärtuste paremaks eksponeerimiseks teabe kvaliteedi parendamine (ka teave erinevates keeltes) Külastaja täiendav suunamine. Objektide taristu kvaliteedi parendamine.	Õpperaja parem tutvustamine ja kajastamine (sotsiaalmeedia jms). Õpperaja võimaluste parem kasutamine kaitseala väärtuste tutvustamiseks rajateabe uuendamisel.
Külastaja efektiivsem suunamine keskusesse. Ekspositsiooni uuendamine ja kaasajastamine. Lahtioleku aegade optimeerimine. Väliõppepäevade korraldamine. Pakutavate looduses liikumise võimaluste mitmekesistamine. Juhendatavate retkede pakkumine. Meenete valmistamine koostöös SA Maarja külaga ja kohalike ettevõtjatega.				

Tartu-Jõgeva puhkeala-

Linnast välja – metsa, järve äärde.

Puhkeala pakub traditsioonilise linnalähedase ja perepuhkuse võimalusi - marja-ja seenerikkad männimetsad, kalarikkad järved ja mõisapargid..

Peipsiveere looduskaitseala-

Anna end Emajõe lummusesse!

Tule mööda vee- või matkateed ja avasta märgala võlud ning selle liigirohkus.

Kiidjärve-Kooraste puhkeala –

Kuulsad Taevaskojad ja kaunid metsajärved.

Aktiivse puhkuse võimalused ja imeline loodus - sillerdav Ahja jõgi, võimsad männimetsad, ilmekad rabalaigud, arvukad järved ja silmapaistvad ürgorud, liigirikas Sangaste metsapark. Siin võid kohata vesipappi ja jäälindu, loomi kuklasest põdrani.

Alam-Pedja –

Matka maal ja veel!

Rahvusvaheliselt tunnustatud märgala, kus ulatuslike ülejutustega luhaalad ja hõreda inimasustusega sood pakuvad elamusi suurtele ja väikestele, kohalikele ja kaugemalt tulijatele.

Otepää looduspark –

Iga künka ja kurvi taga uus lummas vaade.

Vaheldusrikas maastik pakub kauneid vaateid, erinevaid tegevusi nii suvel kui talvel, mille keskmeks on järvede pärl – Pühajärv.

Joonis 18. Puhke- ja kaitsealade profileerimine.

5. Tsoneerimine

Külastusobjektide tsoonide moodustamine tuleneb eelkõige vajadusest määratleda RMK siseselt külastuskorraldusliku tegevuse ulatus ja erinevate tegevusvaldkondade vastutus. Objektide tsoonide määramisel lähtutakse piirkonna looduslikest eeldustest, looduskaitsealistest väärtustest ning senisest maakasutusest ja välja kujunenud taristust ning külastusest.

Puhke – ja kaitsealad on jagatud kolme erinevasse tsooni: teenindustsooni, huvitsooni ja varutsooni.

Teenindustsoon - RMK külastusobjektide rajatistele (telkimiskohad, lõkkekohad, enamus puhkekohad, metsaonnid, parklad) moodustatakse teenindustsoon. Suurem osa külastusobjektidest asuvad teenindustsoonis. Teenindustsoon moodustab külastusala raskuskeskme, siia koondatakse maastikku kõige enam kulutavad tegevused (teenindustsoonid ja teenindustsoonidega piirnevad eraldised moodustavad KKO KAH alad). KKO KAH alade määramise protsessi käigus ühildatakse teenindustsoonide ja eraldiste piirid. Vastavasisulised kokkulepped sõlmitakse metsaülema ja külastusala juhi vahel.

Huvitsoon – huvitsoon moodustatakse matkaradadele, õpperadadele, jalgrattateedele (radadele), RMK matkateele, vajadusel külastus-objektide juurdepääsuteedele. Huvitsooni kuuluvad ka looduskaitsealise ja/või kultuuriloolise tähtsusega eksponeeritavad alad, mis omavad ka loodushariduslikku väärtust. (huvitsoonid ja huvitsoonidega piirnevad eraldised moodustavad KKO KAH alad).

Varutsoon – varutsoon moodustatakse aladele, kus hetkel rajatised puuduvad, kuid mis on potentsiaalsed kohad edaspidiseks külastusala tegevuse laiendamiseks (ei ole KKO KAH ala).

Tsoonide piirid (*Lisa 6. Tartu-Valga külastusala tsoneerimine*) võivad muutuda külastusobjekti laienemisel, taristu ümberkujundamisel vms põhjusel. Teenindustsoonide muutuste korral sõlmitakse metsaülema ja külastusala juhi vahel uus kokkulepe.

6. Loodusteadlikkuse edendamine ja teabe jagamine

Külastuskorraldusosakonna loodusteadlikkuse edendamise suuna üldine põhimõte on jätkata erinevate teavituskanalite kaudu süsteemset ja põhjalikku teavitustööd külastajate suunamiseks ning nende teadlikkuse tõstmist käitumismustrite mõjutamiseks.

Külastusala külastusobjektide ja loodusteadliku metsakasutamise info edastamiseks kasutatakse külastusalal mitmeid teavitamise kanaleid: külastuskeskused, loodusharidusprogrammid, ekspositsioonid, www.loodusegakoos.ee kodulehekülg, sotsiaalmeedia, trükised, sündmused, teave taristul jne.

Peatükis 4 ja tabelis 2 on kirjeldatud üldised eesmärgid ja nende täitmiseks vajalikud tegevussuunad. Külastuskeskuses aastatel 2020-2029 planeeritud tegevused on esitatud Tabelis 3.

Tartu-Valga külastusalal paikneb üks külastuskeskust – Kiidjärve külastuskeskus Põlvamaal Kiidjärves.

Aastatel 2016-2018 osales Kiidjärve külastuskeskuses ja külastusobjektidel erinevates loodusharidustegevustes 201 rühma ja 3980 osalejat keskmiselt aastas.

Külastuskeskuste teabepunktides jagatakse igakülgset teavet külastusobjektide asukohtade, loodusväärtuste, käitumisreeglite ja piirangute kohta, tehakse koostööd külastusalale jäävate ettevõtjatega erinevate teenuste ja toodete kohta info jagamisel ja vähesel määral ka sobilike meenete ja toodete müügiga. Teabepunktides teavet saanud külastajate arv on aasta-aastalt suurenenud, olles 2016-2018 Kiidjärve külastuskeskuse teabepunktis aastas keskmiselt 2550.

Külastuskeskuste eesmärk on pakkuda aastaringset tegevust kõikidele sihtrühmadele loodusharidusprogrammide, sündmuste ja teavitustöö kaudu. Külastuskeskustes on teabepunkt, ekspositsioon, avalikuks kasutamiseks teabekogu, tee-kohvi-vee joomise võimalus ning kontoriruumid RMK külastuskorraldusosakonna töötajatele.

Eesmärgiks on, et külastuskeskuste ekspositsioonid, tegevused ja teenused toetavad loodusala profiili. Profiilidest lähtuvalt on Kiidjärve külastuskeskuse olulisemateks teemadeks kuklased, mets ja metsaelustik, vee-elustik (Lisa 1. Tartu-Valga külastusala analüüsi kokkuvõte ja profileerimine).

Külastusalal jagatakse igakülgset infot Soomaa rahvuspargi ja Kiidjärve külastuskeskustes asuvates teabepunktides. Külastusala külastusobjektide üldinfo edastamisel kasutatakse peamiselt RMK kodulehe www.loodusegakoos.ee võimalusi, kus on info külastusobjektide, sündmuste,

loodusharidusprogrammide, konkursside ja viktoriinide kohta. Samuti on kodulehel rõhku pandud külastuse eelnevale teadlikule kavandamisele. Eesmärgiks on, et külastusala liikujate hulgas oleks võimalikult palju külastajaid, kes on saabunud alale teadlikult ja eeldatavasti teavad juba ka looduses käitumise põhimõtteid. Oluline on tagada info kvaliteet, ajakohasus ja kiire muutmise võimalus. Kodulehele paigutatakse vajadusel operatiivne info, mis puudutab külastusobjektide kasutust piiravaid asjaolusid (objekti ehitustööd, vandalismijuhud, erakorralised ilmastikutingimused vms). Kodulehel leiduv info on külastajatele kättesaadav ka RMK Loodusega koos rakenduse vahendusel. Eelnevast tulenevalt on põhimõtteks, et RMK looduses liikumise külastusobjektide infot ei paigutata koostööpartnerite kodulehekülgedele, vaid suunatakse teiste lehekülgede kasutaja lingi kaudu RMK kodulehele. Külastusala info edastamisel kasutatakse ka mitmeid erinevaid sotsiaalmeedia võimalusi.

Kava perioodi eesmärgiks on jätkata kvaliteetse, operatiivse ja atraktiivse info edastamist, kasutades selleks erinevaid teabe edastamise võimalusi.

Trükiste koostamine on kulukas ja ajamahukas tegevus, samuti vananeb trükise info kiiresti. Üldine põhimõte on, et trükised, mille eesmärgiks on rajatud taristu asukohateavet jagada, on koostatud lihtsas vormis rebitavate kaartide kujul, kus on kasutatud võimalikult palju piktogramme, et leevendada võõrkeelsete trükiste vajadust. Puhke- ja kaitsealadel paiknevate külastusobjektide ja loodusradade kohta koostatud rebitavaid kaarte, matkatee trükiseid ja teisi materjale on võimalik külastajatel hankida külastuskeskustes tegutsevatest teabepunktidest. Kehtib põhimõte, et RMK trükiseid tasuta ei jagata, vaid rebitavad kaardid on sümboolse tasu eest ja teiste trükiste tasu kujuneb vastavalt trükise maksumusele. Selline põhimõte aitab kaasa ka külastajate loodussäästliku mõtteviisi kujundamisele ja trükise kaasaostmise soov on rohkem kaalutletud. Samuti on alternatiivina võimalik külastajatel iseseisvalt kaardimaterjale ka RMK kodulehelt välja printida või kasutada RMK Loodusega koos rakendust.

Lisaks RMK poolt koostatud trükistele jagatakse RMK teabepunktides ka teiste organisatsioonide ja ettevõtjate poolt koostatud looduses liikumise ja loodusväärtusi tutvustavaid asjakohaseid piirkondlikke materjale.

Infotahvlitega varustatakse kõik külastusala külastusobjektid, lisaks paigaldatakse vajadusel ja võimalusel suured ala või objektide kogumeid tutvustavad infotahvlid suuremate külastusala liikumisteede äärsetesse peatuskohtadesse või parklatesse, kus peatumine on külastajatele ohutu. Üldine põhimõte on, et külastusobjekte tutvustavad infotahvlid koostatakse ühtses stiilis, vastavalt infotahvlite koostamise juhendile. Paigaldatavaid infotahvleid on kolme tüüpi – ala infotahvlid, objekti infotahvlid ja objekti huvipunkti tahvlid. Vastavalt vajadusele paigaldatakse asjakohased hoiatavad sildid ja ajutine külastustegevuse piiranguid käsitlev info.

Juhendis on eristatud ja eraldi nõuded kehtestatud kaitsealade ja nendel paiknevate külastusobjekte tutvustavatele tahvlitele. Ala ja külastusobjekti infotahvlitel on kohustuslik kajastada asjakohased ala ja objekti nimed, kaardid, logod, kontaktandmed, rahastamisallikad jne., tekstilises osas üldine ala või objekti tutvustav info, juhised looduses liikujale, hoiatused ja piirangud. Kaitsealadel paiknevatel infotahvlitel esitatud üldise info koostavad RMK külastuskorraldusosakonna töötajad koostöös Keskkonnaametiga. Radadel (matka- ja õpperadadel) paiknevad huvipunkti tahvlid tutvustavad sageli erinevaid loodusväärtusi. Nende kogus ning paigutus tuleneb raja paiknemisest, raja teema valikust ja kajastatavast väärtusest. Väärtuste kajastamisel on oluline tagada väärtuse säilimine, pöörates erilist tähelepanu kaitstavate loodusväärtuste tutvustamisele. Analüüsida tuleb, kas mõnda kaitseväärtust on mõistlik tutvustada mujal, kui sama väärtust tutvustatakse kahel lähestikku paikneval objektil või kui kaitseväärtuse tutvustamine võib kahjustada kaitseväärtuse säilimist jms.

Tulevikutegevuste planeerimiseks analüüsiti kava koostamise protsessis külastusala infotahvlite olemust ja kajastatud väärtusi, saades vastavat teavet ja suuniseid ka Keskkonnaametilt (Lisa 3. Tartu-Valga külastusala väärtuste eksponeerimise kaardistamine ja laekunud ettepanekud).

Lisaks infotahvlitele on loodusesse paigutatud viidad, mis aitavad külastajatel külastusobjekte leida. On oluline, et viidastus, mis kuulub iga külastusobjekti kompleksuse hulka, on looduses hästi märgatav, paigutatud läbimõeldult, st piisaval hulgal, külastaja olulisi liikumisteid arvestavalt (Lisa 5 Tartu-Valga külastusala külastusobjektide juurdepääsuteed). Külastusobjektile suunavad viidad peavad tuginema RMK stiilikataloogile. Teedele, kus suunamine RMK stiilikataloogile vastavate viitade abil ei ole võimalik või mõistlik, paigaldatakse viidad vastavalt Teeseaduses kehtestatud nõuetele. Puidust viitade tumenemisel on oluline tagada nende hooldamine nähtavuse kvaliteedi parandamiseks. Analüüsida on vajalik hetkel kasutuses olevatele puidust viitadele paremini märgatava ja pikemaajalisema alternatiivse lahenduse leidmist.

Tabel 3. Külastuskeskuses aastatel 2020-2029 planeeritud tegevused.

Külastuskeskus	Tegevuste kirjeldus	Tööde teostamise aeg	
		2020-2022	2023-2029
Kiidjärve külastuskeskus	Külastuskeskuse teabepunkti ruumi ja teise korruse kujundus ja teostus	x	
	Ekspositsiooni hooldus ja uuendamine	x	x
	Parema ligipääsu võimaldamine keskusesse	x	
	Hoonete hooldus ja remonttööd	x	x

7. Hooldus ja rekonstrueerimine

Külastusobjektidel viiakse regulaarselt läbi hooldustegevust vastavalt hooldusplaanile, vajadusel tehakse taristu remonttöid. Külastusobjektide hooldus on aastaringne ja hooldussagedus objektiti erinev, tulenevalt objekti külastusmahust, iseloomust, asukohast jms teguritest. Hoolduse planeerimise aluseks on erinevad seired ja uuringud. Alates 2005. aastast on käivitatud külastusala objektide korrasoleku seire, mille analüüs on üheks aluseks tegeliku hoolduse sagedusvajaduse määramisel. Hooldusmahu vajadust aitavad planeerida ka külastusala külastajate hulgas perioodiliselt läbiviidavatest külastajauuringutest saadav teave ning külastusmahu seirest saadav informatsioon. Külastusobjektide hooldamiseks ja ressursi optimeerimiseks on moodustatud hooldusringid objektidest, mis on sarnase iseloomuga, asuvad lähestikku ja moodustavad piirkondlikke kogumeid.

RMK külastuskorraldusosakonna poolt propageeritava säästliku looduskasutuse põhimõtteid järgiv üldine reegel on, et paigaldatud prügikastide hulk on võimalikult väike ja jäätmete tekitaja viib jäätmed kas kogumiskohta või kodusesse prügikasti. Hoolduse käigus kogutakse külastusobjektidelt jäätmed ja kui on olemas ka prügikast, siis tühjendatakse see ning kogutud jäätmed transporditakse lähimasse RMK jäätmekogumispunkti. Külastusobjektidelt jäätmete koristamine, jäätmete sorteerimine ja äravedu toimub tingimustel, mis on kooskõlas kohalike omavalitsuste jäätmekorraldusega.

Lõkkekohtade lõkkepuudega varustamine toimub reeglina objektide hoolduse käigus. Iga konkreetse külastusobjekti aastase vajamineva puude koguse hindamise aluseks on hooldajate, loodusvahtide, külastusala juhtide ja piirkonna juhatajate poolt läbiviidud looduhoiuobjekti seiretulemused.

Hooldustööde kvaliteetseks teostamiseks teevad hooldajad töid vastavalt juhendile, kus lisaks tavapärasele objekti korrasolekule on tähelepanu pööratud ka maastiku seisundi jälgimisele ja objekti vastavusele külastusobjektide kompleksusele.

Külastusobjektide rekonstrueerimistöid teostatakse vastavalt objekti vajadusele, järgides erinevatest seadustest tulenevaid tegevuste, lubade ja kooskõlastuste kohustusi. Ressursi kokkuhoiuks ja külastusobjekti ühtlase hea taseme saavutamiseks on rekonstrueerimise põhimõtteks, et taristu kasutamise seisukohalt olulisemate elementide vananemisel rekonstrueeritakse võimalusel kogu külastusobjekt tervikuna.

Tagamaks külastusobjektide pikaajalisust ja hea seisukorda on prioriteene rekonstrueerimisel leida ja rakendada pikemeajalisi ning püsivamaid lahendusi. Samuti arvestatakse taristu rekonstrueerimisel võimalusel universaale

disaini põhimõtetega, et tagada võimalikult paljudele erinevate vajadustega külastajatele võimalus külastusobjekte kasutada.

Tabelis 4 on esitatud Tartu-valga külastusala külastusobjektide nimistu, prioriteetsus (Prioriteetuse hinnangu seletused leitavad Lisa 2 Tartu-Valga külastusala külastusobjektide prioriteetsus), maaomand, kaitsealadel paiknemine, arengusuunad ja planeeritud tegevused, nende teostamise aeg ning planeeritud rahastusallikad.

Tartu-Valga külastusala külastatavus näitab üldjoontes tõusutrendi, endiselt on ala magnetiteks Taevaskojad, kaunid järved, vaheldusrikkad maastikud. Populaarsed on värskest rekonstrueeritud külastusobjektid- 2019. aastal valminud uuendatud Valgesoo vaatetorn ja Selli-Sillaotsa õpperada. Suvitamiseks on atraktiivsed Pangodi telkimisala ja Palojärve telkimisala. Ebakindlust kavandamisel lisab aga eramaade ja ka huvigruppide rohkus Otepää piirkonna objektidel ning Tartu lähikonnas meeldivaks jalutuskohaks olnud Linnuteel. Paiguti on vajalik külastuse parem suunamine ja külastuse hajutamine. Kiidjärve piirkonnas on vajalik analüüsida erinevaid lahendusi Kuklaste elu tutvustamiseks viisil, et see häiriks vähem kuklaste elu (tõstetud rada või muu lahendus). Samuti on planeeritud analüüsida Väikesel Emajõe algava veeraja rajamise võimalusi, mis aitaks siduda külastusobjekte, mitmekesistada looduses liikumise võimalusi ja paremini tutvustada kaitseväärtusi.

Külastaja turvalisuse, maastike kaitseks ja looduses liikumise võimaluste hea kvaliteedi tagamiseks on oluline kogu külastusalal järgmisel kava perioodil objektide hea seisukorra tagamine ja nende kompleksne arendamine, samuti külastajale suunatud teabe kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine – seda nii looduses, kodulehel, RMK Loodusegakoos äpis kui külastuskeskuses. Oluliseks suunaks on teavitamise kvaliteedi tõstmine Peipsiveere looduskaitseala ainsal loodusrajal, Emajõe õpperajal, Alam-Pedja looduskaitsealal ja ka teistel kaitsealadel.

Ka tuleb tähelepanu pöörata loodust säästva parkimise korraldamisele ning muutunud sihtrühmade vajadustele – üha enam oodatakse puhkuselt aktiivse puhkuse võimalusi. Selleks on kavandatud objektide kompleksne uuendamine, mille käigus rajatakse sinna lisaks nn tavataristule aktiivpuhkuse elemente, looduses liikumist võimaldavate radade võrgustiku parendamine külastusobjektide ümbruses, objektide omavaheline sidumine, külastajate parem suunamine külastuskeskusesse, kaasaegsed teavitusmeetodid ja arendavad tegevused keskuses. Alade tervikplaneerimine, külastuse suunamine ja vajadusel hajutamine ning kaasaegsete puhkuse- ning teavitusvõimaluste loomine on selle kava põhieesmärk.

Tabel 4. Perioodil 2020-2029 planeeritud tegevused.

Külastusobjekt	Priori- teetsus	Maa- omand/ -haldaja	Kaitseala, vöönd	Arengu- suunad	Tegevus	Tegevuse kirjeldus	Planeeritud tööde teostamise aeg		Planeeritud rahastus- allikas
							2020-2022	2023-2029	RMK, EU (Euroopa Liidu) vm
Kiidjärve -Kooraste puhkeala									
Peraküla- Aegviidu- Ähijärve matkatee (Kantsi-Peri lõik)	1			Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x	x	RMK
Palojärve telkimisala	1	RMK	Palojärve hoiuala	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Purde rekonstrueerimine		x	RMK
Palojärve lõkkekoht	2	RMK	Palojärve hoiuala	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Taevaskodade matkarada	1	RMK	Ahja jõe ürgoru MKA, Ahja jõe pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine Erivajadusteg a külastajatele taristu arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu projekteerimine	Sildade rekonstrueerimisprojekti koostamine	x		RMK

					Taristu rekonstrueerimine	Suure-Taevaskoja silla rekonstrueerimine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Suure Taevaskoja ligipääsetavuse parandamine erinevate vajadustega küllastajatele, piirete rekonstrueerimine	x	x	EU/RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Emalätte silla rekonstrueerimine		x	EU/RMK
Taevaskoja- Otteni- Taevaskoja matkarada	2	RMK/era maa	Ahja jõe ürgoru MKA, Ahja jõe pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Otteni lõkkekoht	2	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x		RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
Otteni metsamaja	2	RMK		Väärtuste säilitamine (muinsuskaitse alune vundament), Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x		RMK
Kiidjärve- Taevaskoja-	2	RMK/era maa	Ahja jõe ürgoru MKA,	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

Kiidjärve matkarada			Taevaskoja skv.						
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x		RMK
Sõnajala lõkkekoht	2	RMK	Ahja jõe ürgoru MKA, Ahja skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x	RMK
Roiupalu õpperada (koos Hatiku lõkkekohaga)	2	RMK/era maa	Ahja jõe ürgoru MKA, Ahja skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x		RMK
Valgesoo õpperada	1	RMK	Valgesoo LKA, Valgesoo skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine Erivajadustega külastajatele taristu arendamine Külastuse suunamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Taristu tervikrekonstrueerimise projekteerimine (sh erinevate vajadustega külastajate ligipääsu parandamise võimaluste analüüs, külastuse parem suunamine)	x		RMK

					Rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x	
					Teavitamine	Teabetahvliite uuendamine	x	x	RMK
Valgesoo vaatetorn	1	RMK	Valgesoo LKA, Valgesoo skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Valgesoo lõkkekoht	2	RMK	Valgesoo LKA, Valgesoo skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine Maastikukaitse liste meetmete rakendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Ala planeeringu muutmine, taristu projekteerimine (sh lõkkekoha asukoht muutmine, skv asemel majandusmetsas)	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rajamine		x	RMK
Kiidjärve kuklasterada	3	RMK		Teavitamise kvaliteedi tõstmine Küllastuse suunamine Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	EKA tudengite inforajatis raiete tutvustamiseks	x		RMK
Laari metsanduslik õpperada	4	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine Loodusharidus	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

				liku suuna arendamine Parkimisvõimal uste parandamine Tegevuse mitmekesista mine					
					Projekteerimine	Vajadusel uue kuklaste elu tutvustava õpperaja projekteerimine	x	x	RMK
					Taristu rajamine	Projektipõhine taristu rajamine		x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x	x	RMK
Laari lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimisprojekt		x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x	RMK
Peri lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x	x	RMK
Laho metsaonn	3	RMK	Laho hoiuala	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Ahja lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

				Teavitamise kvaliteedi tõstmine					
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Erastvere pargi telkimisala	3	RMK	Erastvere mõisa park	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine	x		RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Kooraste rattarada (koos Pikkjärve lõkkekohaga)	4	enamus RMK + üldkasutatavad teed + eraomand	Kooraste Pikkjärve hoiuala	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Kooraste metsamaja	2	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabematerjalide koostamine, valmistamine	x		RMK
Kooraste Suurjärve lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x	RMK
Kooraste Kõverjärve lõkkekoht	3	RMK	Kooraste Kõvvõrjärve hoiuala	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

					Projekteerimine	Taristuid ühendava ala - ja rekonstrueerimisprojekti koostamine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu ehitus ja rekonstrueerimine		x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite koostamine, valmistamine		x	RMK
Jöksijärve lõkkekoht	3	RMK	Jöksijärve hoiuala	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x	RMK
Vähkjärve lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x	RMK
Tilleoru matkarada	2	RMK/era maa	Tilleoru MKA	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Metalltrepi rekonstrueerimine	x		RMK
Voorepalu lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Voorepalu põrgurada	3	RMK		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimis-projekt (vaatetorn/plavorm, raja laiendus)		x	RMK

					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine		x	RMK
Soontaga telkimisala	2	RMK	Soontaga LKA, Soontaga pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu osaline rekonstrueerimine	x		RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x	x	RMK
Soontaga matkarada	4	RMK	Soontaga LKA, Soontaga pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Tegevuse mitmekesista mine Teiste objektidega sidumine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
					Taristu rajamine	V-Emajõe veetee arendusel alguspunkti väljaehitamine		x	RMK
Soontaga metsamaja	2	RMK	Soontaga LKA, Soontaga pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Sangaste metsapargi rada	3	RMK	Sangaste mõisa park	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

				kvaliteedi tõstmine Loodusharidus liku suuna arendamine					
					Projekteerimine	Taristu tervikrekonstrueerimise projekteerimine	x		RMK/EU
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK/EU
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x	x	RMK
Tartu-Jõgeva puhkeala									
Peraküla- Aegviidu- Ähijärve matkatee Kukemetsa- Kantsi lõik	1	RMK, avalikud teed, eramaad		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Pangodi telkimisala	1	RMK	Pangodi MKA, Pangodi pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x	RMK
Pangodi lõkkekoht	2	RMK	Pangodi MKA, Pangodi pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x	RMK
Pikksaare matkarada	3	RMK	Pangodi MKA, Pangodi pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Palumägede lõkkekoht	3	RMK	Pangodi MKA, Pangodi pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x	RMK
Palumägede matkarada	3	RMK	Pangodi MKA, Palumägede skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Tiksoja lõkkekoht	1	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine Tegevuse mitmekesista mine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Taristu tervikrekonstrueerimise projekteerimine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x		RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Tiksoja matkarajad	1	RMK, eramaa		Taristu kvaliteedi tõstmine Tegevuse mitmekesista mine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Taristu tervikrekonstrueerimise projekteerimine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine	x		RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite koostamine, valmistamine	x		RMK

Linnutee matkarada	2	RMK	Kärevere LKA, Tähtvere pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine Erivajadustega külastajatele taristu arendamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine, vajadusel maaomandist tulenevalt raja muutmine ja ligipääsu võimaldamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Luharaja projekteerimine		x	RMK/EU
					Taristu rajamine	Taristu rajamine		x	RMK/EU
					Teavitamine	Teabetahvlite koostamine, valmistamine, maaomandist tulenevalt ligipääsu suunamine		x	RMK
Lagle lõkkekoht	4	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Tenno lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x	RMK
Ilmatsalu rattarada	3	RMK, eramaa	Kärevere LKA, Tähtvere pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

Tüki rattarada	4	RMK, avalikud teed		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Alatskivi matkarada	2	KOV, eramaa	Alatskivi MKA, Alatskivi pv.	Objekti üle andmine		2019 üle antud Peipsiääre VV			
Padakõrve matkarada	3	RMK	Padakõrve LKA, Padakõrve skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x	x	RMK
Kukemetsa metsaonn	2	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Selgise rattarada	4	RMK, avalikud teed	Padakõrve LKA, Kärgandi pv ; Välgi LKA, Välgi skv, Alajõe skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Kärgandi lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Tähemaa lõkkekoht	3	RMK		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Viti vaatetorn	3	RMK	Elva MKA, Illupalu-Vitipalu skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

					Projekteerimine	Vaateorni rekonstrueerimisprojekt	x		RMK/EU
					Taristu rekonstrueerimine	Vaateorni rekonstrueerimine		x	RMK/EU
Tamme paljandi matkarada	4	RMK, eramaa	Tamme paljand	Objekti üle andmine		Maarendileping sõlmimisel			
Otepää looduspark									
Pühajärve matkarada	1	RMK, eramaa	Otepää LP, Pühajärve skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Kiigemäe lõkkekoht	2	eramaa	Otepää LP, Otepää pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Kooliranna lõkkekoht	2	KOV	Otepää LP, Otepää pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Pühajärve tunnetusrada	3	KOV, eramaa	Otepää LP, Otepää pv.	Loodusharidus liku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
Angunina 2 lõkkekoht (Pühajärve rajal)	3	RMK	Otepää LP, Pühajärve skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Murrumetsa matkarada	1	RMK, eramaa	Otepää LP, Otepää pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
Angunina 1 lõkkekoht (Murrumetsa rajal)	3	RMK	Otepää LP, Pühajärve skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK

Harimäe vaatetorn	1	RMK	Otepää LP, Otepää pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Projekteerimine	Taristu tervikrekonstrueerimise projekti koostamine	x		RMK/EU
					Taristu rekonstrueerimine	Vaatetorni ja lõkkekohta rekonstrueerimine		x	RMK/EU
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine		x	RMK
Harimäe lõkkekoht	2	RMK	Otepää LP, Otepää pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
Pilkuse lõkkekoht	2	RMK	Otepää LP, Pilkuse skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
Apteekrimäe metsarada	3	RMK	Otepää LP, Otepää pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Väike Munamäe	4	eramaa	Otepää LP, Otepää pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK

allikas ja Kalevipoja kivi				Teavitamise kvaliteedi tõstmine					
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x	RMK
Alam-Pedja looduskaitseala									
Selli-Sillaotsa õpperada	1	RMK	Alam-Pedja LKA, Laeva soo skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
Kirna õpperada	2	RMK/era maa	Alam-Pedja LKA, Jürikäla skv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Sildade rekonstrueerimine		x	RMK/EU
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x	x	RMK
Pedja jõe lõkkekoht	3	RMK	Alam-Pedja LKA, Jürikäla skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK

Altmetsa lõkkekoht	3	RMK	Alam-Pedja LKA, Kunila skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvli uuendamine	x		RMK
					Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x	RMK
Rasti lõkkekoht	4	RMK	Alam-Pedja LKA, Taressaare skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine	x		RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
Naela lõkkekoht	4	eramaa	Alam-Pedja LKA, Taressaare skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine	x		RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x		RMK
Kamari-Kärevere veemarsruut	5	Põltsamaa, Pede ja Emajõgi	Alam-Pedja looduskaitseala	Teiste objektidega sidumine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Lisaharu Väikselt-Emajõelt-Võrtsjärv-Pedja võimaluste analüüs, projektlahendus		x	RMK/EU
					Teavitamine	Teabe koostamine, materjalide vormistamine	x	x	RMK
Peipsiveere looduskaitseala									

Emajõe õpperada	1	RMK	Peipsiveere LKA, Kantsi pv.	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Loodusharidus liku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite koostamine	x		RMK
Koosa lõkkekoht	3	RMK	Peipsiveere LKA, Koosa skv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabematerjalide koostamine	x		RMK
Otisaare lõkkekoht	3	RMK	Peipsiveere LKA, Emajõe- Ahja pv.	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x		RMK
					Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	x	x	RMK
					Teavitamine	Teabetahvlite koostamine	x		RMK